

VÝSLEDKY ÚČTU KULTURY

2020

Lidé a společnost

Praha, 30. 5. 2022

Kód publikace: 090005-22

Č. j.: CSU-008144/2022-63

Zpracoval: ČSÚ – Odbor statistik rozvoje společnosti
NIPOS – Centrum informací a statistik kultury

Ředitel odboru: Ing. Martin Mana

Kontaktní osoba: Mgr. Ivo Krobot, e-mail: ivo.krobot@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservishk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

978-80-250-3244-2 (brožováno)

978-80-250-3245-9 (pdf)

© Český statistický úřad, Praha, 2022

Obsah

1. Úvod	4
1.1 Vymezení a členění sektoru kultury	4
1.2 Zdroje dat a související problémy	6
2. Hospodaření kulturních institucí v roce 2020	8
2.1 Zdroje financování kultury	8
2.2. Mikroekonomický pohled	11
2.2.1. Finanční hospodaření.....	11
2.2.2. Zaměstnanost a mzdy	12
2.2.3. Investice	15
2.2.4. Naturální ukazatele	16
2.3. Makroekonomický pohled	17
2.3.1. Základní ukazatele	17
2.3.2. Zahraniční obchod.....	19
3. Závěr	20
4. Seznam zkratk	22
5. Použité zdroje a literatura	23
6. Přílohy	24
7. Tabulky	26

1. Úvod

Satelitní účet kultury ČR (dále také „účet kultury“) byl v návaznosti na růst významu sledování ekonomického rozměru kultury a úkol vyplývající z usnesení vlády ČR č. 1452 z roku 2008 poprvé zpracován v ověřovacím provedení za referenční rok 2009.

V roce 2015 byl usnesením vlády ČR č. 266 k návrhu Státní kulturní politiky na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025) úkol týkající se sestavování Satelitního účtu kultury prodloužen do dalšího období.

Pro první ověřovací sestavení kulturního účtu za rok 2009 byl sektor kultury vymezen v rámci dohody zainteresovaných institucí (MK ČR, resp. NIPOS a ČSÚ). Na podzim roku 2011 byl ukončen projekt ESSnet Culture organizovaný Eurostatem, jehož úkolem bylo mimo jiné i jednotné vymezení sektoru kultury v rámci celé EU. Výsledky výše uvedeného projektu byly zpracovány do novelizované metodiky sestavení kulturního účtu a staly se východiskem pro sestavení účtu za rok 2010 a následující léta. V rámci analytických prací s dlouhodobými časovými řadami těchto dat se postupem času rozsah kulturních aktivit zahrnutých do účtu rozšiřoval.

Za období roku 2020 je účet kultury zpracováván již po dvanácté. Současná situace ukazuje, že výsledky tohoto zpracování jsou zvláště významné. Představují výchozí srovnávací základnu pro období následujících let, která jsou či budou poznamenána pandemií covidu-19.

1.1 Vymezení a členění sektoru kultury

V souladu s metodikou Eurostatu a závěry pracovní skupiny ESSnet-Culture¹ rozlišujeme následující **kulturní oblasti**. Níže jsou uvedeny pouze čtyřmístné kódy použitých činností podle klasifikace ekonomických činností CZ-NACE rev. 2. Celé názvy ekonomických činností jsou rozepsány v Příloze 1.

- **kulturní dědictví:** (91.01, 91.02, 91.03, 72.20 – ekonomické činnosti týkající se archeologie, 47.78, 47.79 – pouze část ekonomických činností náležících kultuře)
- **scénické umění:** (90.01, 90.02, 90.04)
- **výtvarné umění:** (74.10, 74.20, 90.03, část sekce C náležící uměleckým řemeslům)
- **periodický a neperiodický tisk:** (58.11, 58.13, 63.91, 74.30, 47.61, 47.62)
- **audiovizuální a interaktivní média:** (58.21, 59.11, 59.12, 59.13, 59.14, 59.20, 60.10, 60.20, 47.63, 77.22)
- **architektura:** (71.11)
- **reklama:** (73.11)
- **umělecké vzdělávání:** (85.52)
- **správa kultury vč. její podpory:** (84.11, 84.12 – u obou pouze část náležící kultuře, 94.99.2)

Z praktických důvodů, souvisejících s problémy se získáním a členěním potřebných dat, je nutné výše uvedené oblasti doplnit o další blíže neurčenou oblast, pro účely této publikace nazvanou „neznámá oblast“. Ta zahrnuje údaje, které známe pouze za celek (např. zdroje financování) a nemůžeme je rozčlenit do konkrétních oblastí.

V rámci jednotlivých oblastí rozeznáváme kulturní činnosti, které představují či zprostředkovávají kulturní projevy, jako je např. činnost muzeí a galerií, a dále kulturní služby či statky (např. konzervace a archivace v rámci muzeí či originály zvukových nahrávek). Nositele uvedených kulturních činností, popř. služeb či statků, lze také souhrnně označit za poskytovatele kulturních statků a služeb (dále také „poskytovatele“). Mezi ně patří např. muzea, knihovny, divadla, rozhlas či televize.

¹ https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/reports/ess-net-report_en.pdf

V souladu se zaměřením prováděných statistických šetření v kultuře (KULT) přiřazujeme poskytovatele (respondenty šetření) k výše vymezeným kulturním oblastem takto:

- **historická památka** (kulturní dědictví)
- **muzeum a galerie** (kulturní dědictví)
- **archiv** (kulturní dědictví)
- **knihovna** (kulturní dědictví)
- **divadlo** (scénické umění)
- **koncertní sál** (scénické umění)
- **hudební soubor** (scénické umění)
- **festival** (scénické umění)
- **kulturní dům** (scénické umění)
- **výstavní sál** (výtvarné umění)
- **nakladatelství/vydavatelství** (periodický a neperiodický tisk)
- výroba a distribuce audiovizuálních děl (audiovizuální a interaktivní média)
- **rozhlas** (audiovizuální a interaktivní média)
- **televize** (audiovizuální a interaktivní média)
- **ostatní poskytovatelé** (nejsou zachyceni samostatně prostřednictvím statistických výkazů)

Jak je z uvedeného členění patrné, např. ve velmi významné oblasti architektury se žádný jednoznačně vymezený poskytovatel – z důvodu nedostatku odpovídajících dat získávaných statistickými šetřeními – nenachází. Obvykle je rozsah kulturních oblastí širší než činnosti poskytovatelů, kteří jsou do nich zařazeni. Poskytovatelé jsou tak vybranými (statisticky zvláště sledovanými) reprezentanty jednotlivých oblastí, kteří však vyčerpávajícím způsobem celou oblast nepokrývají.

Za údaje o ostatních poskytovatelích se považují zjišťovaná data o činnosti v těch kulturních oblastech, které nelze jednoznačně přiřadit k předcházejícím poskytovatelům (např. maloobchodní prodej knih, starožitností, uměleckých předmětů, tvorba hudebních nahrávek, služby designu, aktivity zpravodajských agentur, správní činnosti ministerstva kultury a jím řízených institucí atd.).

Z podobných důvodů jako v případě oblastí – tj. nemožnosti věrohodného rozčlenění souhrnných dat – je nutné předpokládat i tzv. „neznámého poskytovatele“.

Lze použít i jiné členění sektoru kultury, než je výše uvedené, které může být doplňující k vymezení uvedenému v účtu kultury. Např. kulturní oblasti lze seskupit do **čtyř tzv. sfér**. Každá z nich odráží rozhodující příbuzné rysy několika oblastí. Za takovou skupinu příbuzných oblastí lze považovat sféru **kulturního (hmotného a nehmotného) dědictví**, kam patří např. památky, archeologická naleziště, muzea a galerie, archivy a knihovny, dále sféru **živé originální umělecké tvorby** (např. scénické a výtvarné umění, umělecká řemesla, design, architektura, reklama) a **sféru kulturních médií** (např. film, televize, rozhlas, vydávání videoher a tisk). Čtvrtou sféru – ač ne ryze kulturní – tvoří **správní (režijní) činnosti** (včetně ochrany autorských práv a podpory kultury), které jsou s kulturou – jako s každou jinou oblastí lidských aktivit – neoddělitelně spojeny, a dále umělecké vzdělávání.

Nemalý význam mají i jiná členění kultury. Evropská Komise dělí kulturu v zásadě na **kulturní odvětví** a **kreativní odvětví**. První tvoří oblast **tradičního umění** (výtvarné a scénické umění, kulturní dědictví) a oblast **kulturních průmyslů** (film a video, televize a rozhlas, videohry, hudba, knihy a tisk). **Kreativní odvětví** zahrnují design, architekturu a reklamní průmysl. Jak dále uvidíme, toto členění má mimo jiné nemalý význam z pohledu uplatňování tržních vztahů v kultuře a následně i rozdílných ekonomických výsledků kulturních oblastí.

Jak ukázaly již výsledky prvního zpracování kulturního účtu za rok 2009, z ekonomického pohledu se vine silná dělicí čára mezi tradičním uměním a kulturním a kreativním odvětvím. V rámci prvně zmíněného lze na

předním místě uvést celou sféru kulturního dědictví a dále část živé originální umělecké tvorby (divadlo, soubory, festivaly, výstavní sály a kulturní domy a režijní činnosti v kultuře). Tyto aktivity v zásadě nejsou finančně soběstačné a směřuje k nim 50–60 % veřejných výdajů na kulturu. Naopak tomu je v případě pořizování zvukových nahrávek, televizního a rozhlasového vysílání, výroby a distribuce audiovizuálních děl, tvorby videoher, architektonických, návrhářských a reklamních činností.

1.2 Zdroje dat a související problémy

K sestavení účtu kultury se využívají různorodá data z administrativních zdrojů i ze statistických zjišťování. Do první skupiny patří především údaje z **veřejných rozpočtů** (státní rozpočet a místní rozpočty).

Druhou skupinu tvoří zejména data získaná **šetřením v domácnostech** (statistika rodinných účtů, výběrové šetření pracovních sil) a dále statistickým zjišťováním přímo u **kulturních institucí** (pod označením KULT). Šetření v domácnostech provádí ČSÚ, který šetří také držitele licencí rozhlasového a televizního vysílání. Data od většiny dalších kulturních institucí (poskytovatelů) sbírá NIPOS (MK) pomocí výše zmíněného šetření KULT. Některá data (zejména o zpravodajských agenturách, činnosti architektů, fotografické činnosti a činnosti reklamních agentur, maloobchodu atd.) jsou získávána z podnikového zjišťování P 5-01, které provádí ČSÚ. Ze statistického zjišťování tohoto úřadu jsou získávána také data o neziskových institucích (NI 1-01).

V referenčním roce 2014 byla v souladu s novým metodickým vymezením Eurostatu² zkvalitněna metodika kvantifikace obratu zahraničního obchodu s kulturními službami a statky, k čemuž přispěla i specifikace výrobků uměleckých řemesel provedená Národním ústavem lidové kultury. O rok později došlo k významnému posunu v souvislosti s využitím nového zdroje dat – Výběrového šetření pracovních sil. Pomocí tohoto zdroje je možné popsat celkový rozsah živé práce vynaložené v kulturních aktivitách, a to jak v institucích s převažující kulturní činností, tak i mimo ně.

Pro potřeby sestavení účtu se dále využívají různé doplňkové zdroje informací. Některé údaje o zaměstnanosti lze čerpat ze statistiky práce a mezd. Uvedená zjišťování provádí ČSÚ, který také dodává makroekonomická data z národních účtů.

Údaje o archivech má k dispozici MV ČR, vybrané informace o kinech Unie filmových distributorů atd.

Informace o některých kulturních institucích a aktivitách nezahrnutých do pravidelných statistických šetření zjišťuje NIPOS u vybraných respondentů jednorázově formou tzv. doplňkových šetření (archivey, umělecká řemesla, amatérská divadla atd.).

Počínaje referenčním rokem 2018 byly takto šetřeny i aktivity související s archeologickými nalezišti, které do té doby v plném rozsahu do kulturního účtu zahrnuty nebyly.

Získáním dat však nesnáze nekončí. Je třeba se vypořádat s problémy souvisejícími s klasifikacemi (CZ-NACE, CZ-COICOP, CZ-ISCO). Údaje o kulturních činnostech jsou velmi často zahrnuty v agregovaných položkách s jinými aktivitami. V případech, kdy nejsou, bývá z úsporných důvodů výběrový soubor šetření nedostatečně velký na to, aby bylo možno získat a dopočítávat výsledky v potřebném podrobnějším členění (např. na čtyři místa CZ-NACE).

Potřebná data jsou z jednotlivých datových zdrojů dostupná v různých termínech. Data o veřejných výdajích jsou k dispozici zhruba pět měsíců po konci referenčního roku, údaje o výdajích domácností osm měsíců a o podnicích či neziskových institucích až třináct měsíců po konci referenčního roku. Podobné to je s dopočtenými údaji sbíranými od kulturních institucí (poskytovatelů). Nejpozději jsou dostupná data ze systému národního účetnictví (více než rok po ukončení referenčního období), která jsou navíc dodatečnými

² https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/cult_trd_go_esms.htm

revizemi postupně zpřesňována. Výsledky účtu kultury jsou tedy dostupné až cca 16 měsíců po skončení referenčního roku.

Nemalé rozdíly jsou i v kvalitě informací. Vysokou věrohodnost lze předpokládat u dat týkajících se veřejných výdajů na kulturu, která vycházejí z čerpání státního rozpočtu. Problematictější v tomto směru jsou všechny údaje zjištěné statistickým šetřením, ať už v domácnostech (rodinné účty, výběrové šetření pracovních sil), tak zejména specializovanými zjišťováními v kulturních institucích (výběrová statistická šetření KULT provádí NIPOS a ČSÚ), dalšími šetřeními ČSÚ v podnicích a šetřeními doplňkovými. Kvalita těchto dat je ovlivněna všemi problematickými okolnostmi – neúplností základního souboru respondentů, metodami sestavení výběrového souboru, mírou neodpovědí, úrovní dopočtů apod.

2. Hospodaření kulturních institucí v roce 2020

2.1 Zdroje financování kultury

V roce 2020 dosáhly v Česku celkové výdaje na kulturu 261,5 mld. Kč. Po šesti letech, kdy se výdaje na kulturu v letech 2014 až 2019 každoročně navyšovaly (v průměru o 3,8 % ročně), se v roce 2020 snížily o 4,8 % (13,1 mld. Kč). Za tímto propadem lze hledat především výrazné meziroční snížení výdajů domácností na kulturu (o 5,3 mld. Kč) a nižší příjmy podnikatelských, především soukromých subjektů z provozování kulturních činností (o 14,7 mld. Kč). Na tomto poklesu financování kultury se výrazně promítlo uzavření, nemožnost pořádání kulturní akce atd. v době lockdownu v souvislosti s pandemií covidu-19.

Co se původu finančních zdrojů týče, největší část jich pochází od podniků, na druhém místě jsou přímé výdaje domácností, na třetím veřejné rozpočty, dále pak neziskové instituce a zahraniční zdroje (uvedené pořadí se po řadu let v zásadě nemění).

Jak je zřejmé z následující tabulky zachycující strukturu finančních zdrojů v šestileté časové řadě (2015–2020), byly až do roku 2019 patrné tendence nepatrného růstu podílu domácností na celkových zdrojích a stagnace podílu veřejných rozpočtů a podniků. V roce 2020, který je prvním rokem pandemie covidu-19, nastala výrazná změna. Prostředky pocházející z veřejných rozpočtů meziročně vzrostly téměř o 9 %, zatímco objem prostředků domácností o více než 9 % poklesl a objem finančních prostředků podniků poklesl o více než 7 %. Výkyvy relativních podílů ostatních zdrojů financování jsou vzhledem k jejich nízkým absolutním hodnotám poměrně běžné.

Tabulka 1 Podíl jednotlivých zdrojů na financování kultury v časové řadě (v %)

Původ zdroje	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Index 2020/2015	Index 2020/2019
Veřejné rozpočty	15,1	14,1	14,2	15,2	15,7	17,9	118,5	114,0
Domácnosti	19,8	20,6	19,7	19,0	20,9	19,9	100,5	95,2
Podniky	62,3	61,5	63,2	63,8	62,0	60,3	96,8	97,3
Neziskové instituce	1,6	2,6	2,2	1,0	0,7	1,1	68,8	157,1
Zahraniční zdroje	1,2	0,9	0,7	1,0	0,7	0,8	66,7	114,3

Zdroj: NIPOS, ČSÚ

V jednotlivých oblastech kultury je obrázek podílů zdrojů financování poněkud odlišný. Zatímco v kulturním dědictví, scénickém umění, uměleckém vzdělávání a v činnostech správního charakteru jsou rozhodující veřejné rozpočty (zhruba 77 % všech zdrojů z veřejného sektoru směřuje do těchto oblastí), v tržně orientovaných odvětvích (výtvarné umění, tisk, média, architektura, reklama) to jsou zdroje podniků a domácností.

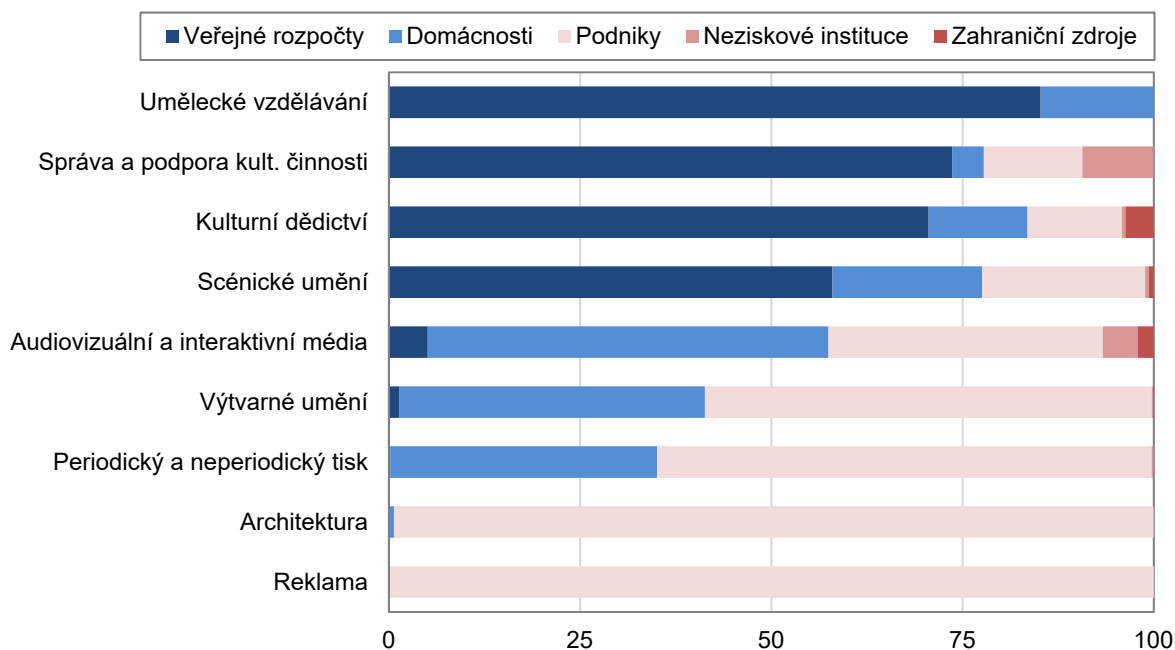
Mezi sledovanými oblastmi kultury dosáhly nejvyšší hodnotu výdaje v oblasti reklamy (77,6 mld. Kč), následované oblastí audiovizuální a interaktivní média (51,6 mld. Kč) a tiskem (32,7 mld. Kč) – podrobněji viz Tabulka 1 v tabulkové příloze. Mezi vybranými poskytovateli kulturních služeb to byla televize (23,7 mld. Kč), na druhém místě muzea a galerie (8,7 mld. Kč) a na třetím divadla (7,0 mld. Kč) – podrobněji viz Tabulka 2 v tabulkové příloze).

Co se týče rozdělení do jednotlivých oblastí, směřovaly zdroje z podniků zejména do reklamy (77,4 mld. Kč), architektury (27,9 mld. Kč), médií (18,5 mld. Kč) a tisku (21,1 mld. Kč). Na druhé straně méně do oborů živé umělecké tvorby, v nichž tradičně převažuje účast zdrojů veřejných. Nejvíce zdrojů ze zahraničí i z neziskových institucí směřovalo do oblasti médií (3,4 mld. Kč).

Z veřejných rozpočtů bylo v roce 2020 věnováno na kulturu více než 46,7 mld. Kč, tj. o 3,7 mld. Kč (o 8,6 %) více než v roce předcházejícím. Tato částka představuje konsolidované provozní a investiční výdaje organizačních složek státu, územních samosprávných celků a státních mimorozpočtových fondů (fondu kultury a fondu pro podporu a rozvoj české kinematografie).

Graf 1 Podíl jednotlivých zdrojů financování oblastí kultury v roce 2020 (v %)

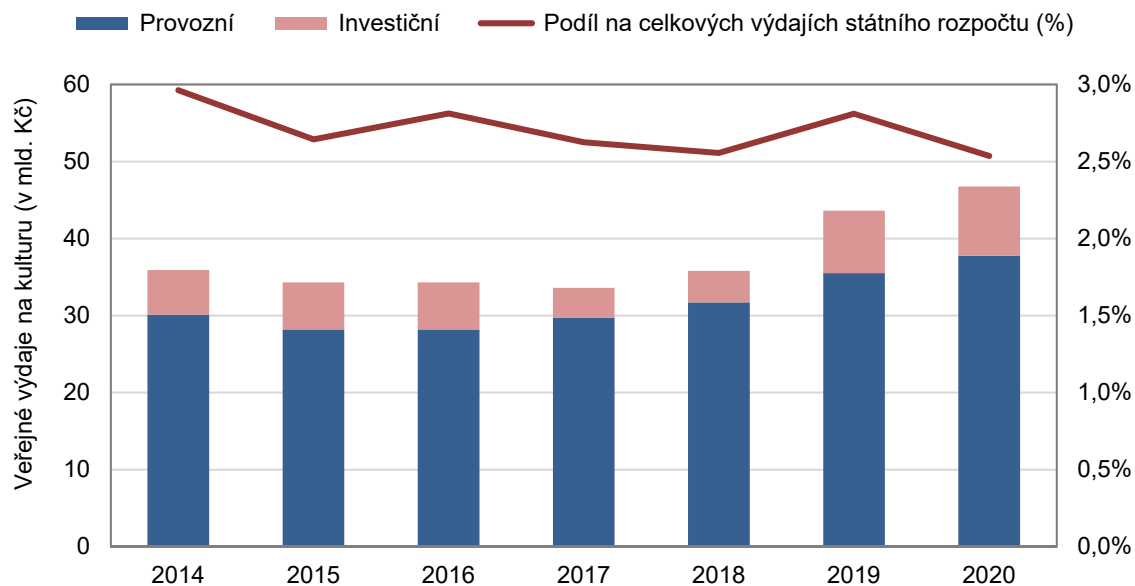

Zdroj: ČSÚ, NIPOS

Z celkových výdajů na kulturu z veřejných rozpočtů bylo 37,7 mld. Kč určeno na provozní účely a 9,0 mld. Kč na investice. Veřejné výdaje na provoz tak v porovnání s předešlým rokem vzrostly o 6,2 %, zatímco výdaje na investice o více než 19 %. Z pohledu úrovně veřejných zdrojů bylo nejvíce vydáno na kulturu z místních rozpočtů – z krajských rozpočtů (35,7 %) a z obecních a městských rozpočtů (33,8 %). Tyto prostředky plynuly zejména do oblastí kulturního dědictví, scénického umění a uměleckého vzdělávání.

Veřejné výdaje směřovaly zejména do tradiční kultury, která byla v roce 2020 ze všech oblastí kultury nejvíce postižena vládními opatřeními proti šíření pandemie covidu-19. Jejich objem se v uvedeném roce zvýšil meziročně o 3 mld. Kč (z 23,3 na 26,3 mld. Kč). Z této částky byly dodatečně 2 mld. Kč určeny kulturnímu dědictví a necelá 1 mld. Kč scénickým uměním.

Celková finanční částka věnovaná kultuře v roce 2020 představovala 2,5 % výdajů státního rozpočtu (v předcházejícím roce to bylo 2,8 %). Z uvedeného je zřejmé, že v prvním roce pandemie se podpora kultury z veřejných zdrojů proporcčně oproti předchozímu roku nenavýšila, a to i přesto, že byla jednou z nejvíce postižených oblastí.

Graf 2 Veřejné výdaje na kulturu

Zdroj: Monitor státní pokladny, MF

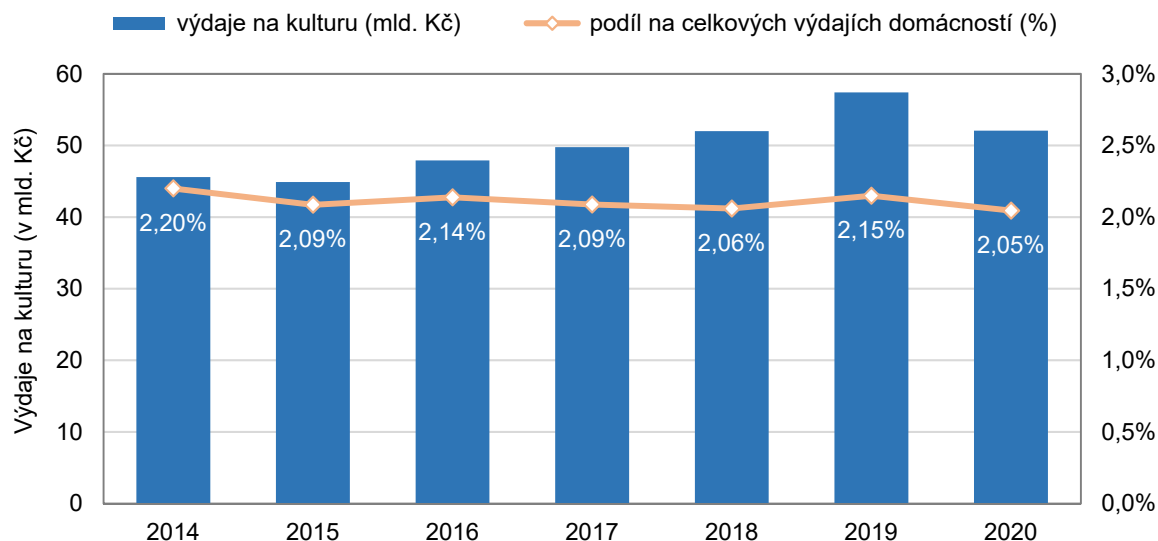
Výdaje domácností na kulturu v roce 2020 dosáhly téměř 52,1 mld. Kč a v porovnání s předcházejícím rokem se snížily o 9,3 %. Jejich váha v celkových finančních zdrojích kultury meziročně o jeden procentní bod poklesla na hodnotu 19,9 %.

Výdaje domácností směřovaly zejména do sféry médií a tisku (např. televize, rozhlas, kino, knihy a tisk, videohry), a to ve výši 38,4 mld. Kč, což představuje z celkových výdajů domácností na kulturu 74% podíl (v roce 2019 byl o 3,3 procentní body nižší). Mnohem méně prostředků domácnosti vydaly v oblasti kulturního dědictví, živé umělecké tvorby (scénické a výtvarné umění) a uměleckého vzdělávání (dohromady 11,4 mld. Kč, tj. o 3,6 mld. Kč meziročně méně). Výdaje domácností na kulturu mají nejčastěji podobu vstupného, nákupu upomínkových předmětů, řemeslných výrobků, koncesionářských poplatků, jiných poplatků za služby (např. poplatky za sledování placených pořadů přes internet), úhrad školného za umělecké vzdělání nebo úhrad nákupů zboží kulturní povahy (knihy, časopisy, obrazy, starožitnosti atd.).

Podíl výdajů domácností na kulturu na jejich celkových spotřebních výdajích se v roce 2020 snížil na 2,05 % (z 2,15 % v roce předcházejícím).

V rámci ostatních zdrojů financování kultury mají nejvýznamnější postavení podniky (155,6 mld. Kč), mnohem menší pak nevládní neziskové instituce (necelých 5 mld. Kč). Tyto zdroje pochází obvykle z příjmů kulturních institucí za služby, výrobky či zboží, popř. z navýšení stavu úvěrů a půjček a vlastních vkladů. Zdrojem doplňkového charakteru byly prostředky ze zahraničí (2,1 mld. Kč).

Graf 3 Výdaje domácností na kulturu

Zdroj: ČSÚ, NIPOS

2.2. Mikroekonomický pohled

2.2.1. Finanční hospodaření

Tabulky č. 3, 4 a 10 uvedené v příloze umožňují hodnotit základní ekonomické ukazatele z výkazů zisku a ztrát kulturních institucí získané zejména z podnikových šetření (výkazy P 5 – 01, NI a KULT). Je třeba dodat, že podniky jsou v rámci těchto šetření zařazovány do jednotlivých odvětví či oborů dle zásady převažující části tržeb, a tak jejich veškeré tržby nutně nepocházejí z aktivit kulturního charakteru. Na druhé straně zde nejsou zahrnuty podniky, které mohou provozovat i kulturní činnosti, avšak převažující část jejich tržeb souvisí s aktivitami ne-kulturními. Cenou za úplnější pohled, který tak získáváme, je nižší přesnost zjištěných dat.

Jak ukazují Tabulky 3, 4 a 10 v příloze této publikace, hospodaření sektoru kultury skončilo v roce 2020 kladným hospodářským výsledkem ve výši téměř 20,4 mld. Kč. Tato částka zhruba odpovídá ziskové marži³ ve výši 8,4 % (tj. o 2,2 p. b. více než v roce 2019). Meziroční zvýšení zisku v roce 2020, tj. v roce, jehož převážná část byla provázána pandemií covidu-19, lze vysvětlit výše zmíněnou skutečností, že kultura je také z ekonomického pohledu značně nesourodým celkem.

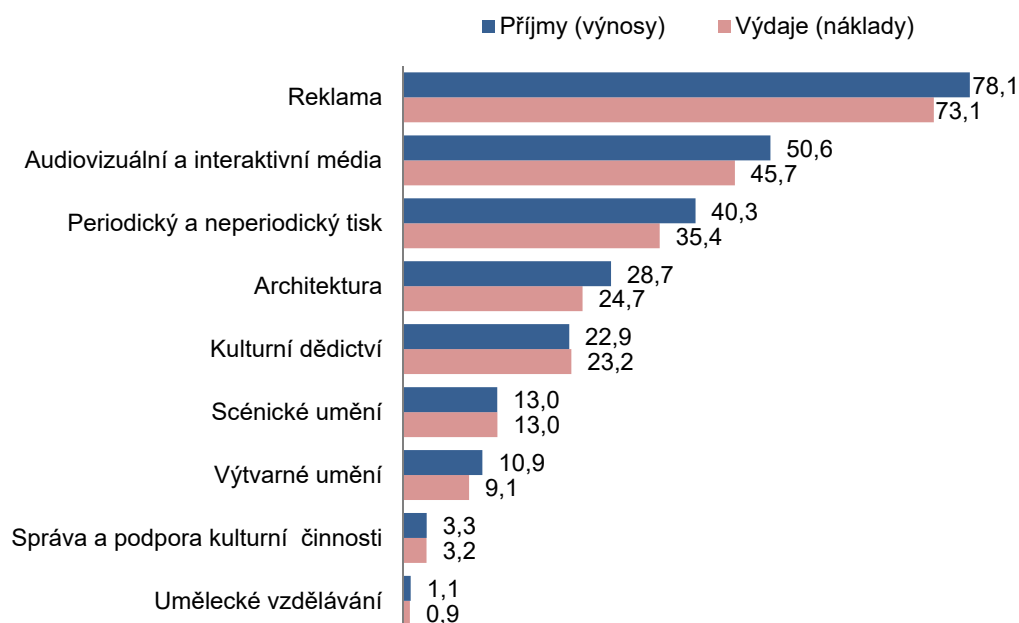
Úroveň hospodaření jednotlivých oblastí kultury a poskytovatelů kulturních služeb je tradičně značně rozdílná. Zvláště patrné to bylo na výsledcích roku 2020, které negativně zasáhla pandemie covidu-19. Zatímco v kulturním dědictví a ve scénickém umění došlo k nemalým ztrátám (knihovny, divadla, soubory, festivaly, hudební soubory a kulturní domy), jiná odvětví byla naopak značně zisková (tisk, média, reklama, architektura).

Podle stupně ekonomické soběstačnosti lze v rámci sektoru kultury rozlišit **dvě sféry hospodaření**. Do první patří oblasti tradičního umění **orientované spíše na publikum a návštěvnost**, pro které je nepostradatelná finanční podpora z veřejných zdrojů (kulturní dědictví, divadla, soubory, festivaly atd.). Do druhé – **orientované na trh** – lze zařadit sféru kreativních aktivit (reklama, architektura, design) a dále média a tisk. Z uvedeného vyplývá, že právě tradiční kultura byla pandemií zasažena nejvíce. Na rozdíl od oblasti médií či tisku nemohli poskytovatelé kulturních služeb orientovaných na publikum kvůli vládním opatřením poskytovat tyto služby vůbec nebo pouze v omezené míře.

³ zisk po zdanění dělený tržbami

Je to zřejmé i na stupni soběstačnosti, který v roce 2020 při průměrné výši 87,5 % dosahoval např. v tvorbě videoher 154,7 %, v designu 109,4 % a v architektuře 108,7 %. Na druhé straně v kulturním dědictví 38,3 % a ve scénickém umění jen 18,1 %.

Graf 4 Příjmy a výdaje kulturních institucí podle oblastí v roce 2020 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, NIPOS

Zatímco v tradiční kultuře se hospodářský výsledek o téměř 750 mil. Kč snížil, v tržně orientovaných kulturních a kreativních odvětvích se o 3,2 mld. Kč zvýšil. Navíc téměř ve všech oblastech poklesly příjmy (celkem o 13,3 mld. Kč), avšak ještě výrazněji výdaje (o 15,8 mld. Kč). Ztížené podmínky roku 2020 odráží vývoj tržeb za vlastní výkony, které se meziročně celkově snížily o 20,6 mld. Kč (o 9,3 %). Zatímco v tradiční kultuře poklesl téměř 25 %, v kulturních a kreativních odvětvích jen 7 %. Stupeň soběstačnosti se tak v tradičních odvětvích meziročně snížil z 52,7 % na 41,7 % (o 11 p. b.), v tržně orientovaných odvětvích však poklesl jen o necelý procentní bod.

2.2.2. Zaměstnanost a mzdy

Kvantifikace rozsahu práce vstupující do kulturních aktivit je poměrně složitá. Pracovní zapojení má více forem, z nichž je relativně nejpřesněji evidován rozsah práce zaměstnanců s pracovní smlouvou. Problematictější je postižení prací v oblasti kultury na základě dohod, prací dobrovolníků a také zapojení OSVČ či podnikatelů a jejich rodinných příslušníků.

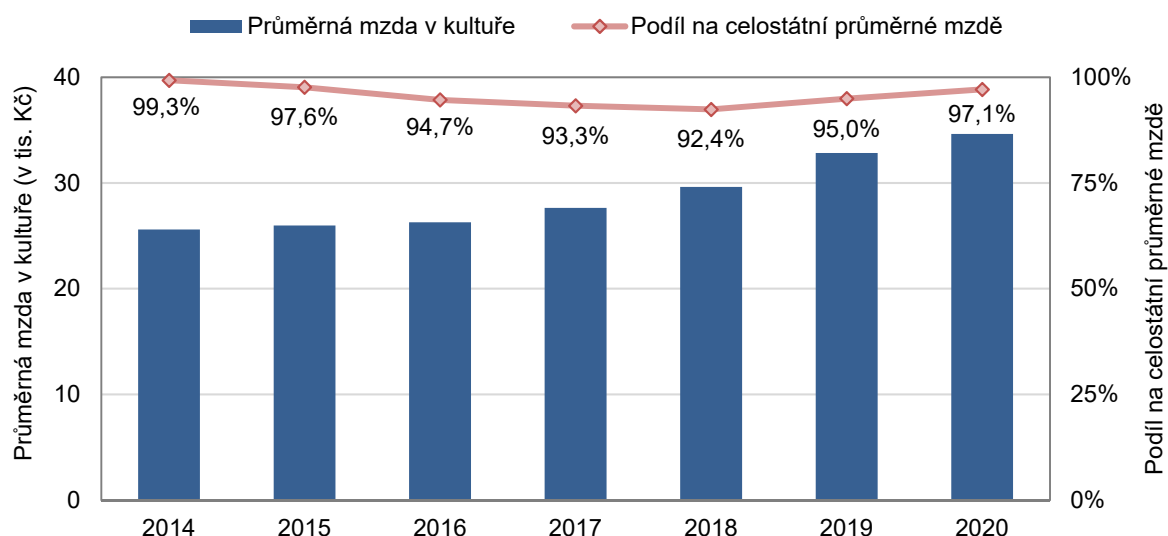
Počínaje referenčním rokem 2015 byla data o zaměstnanosti v kultuře rozšířena o nový pohled pomocí údajů z Výběrového šetření pracovních sil (dále také VŠPS). Vedle klasických statistických šetření v kulturních institucích (KULT, SBS, NI a doplňková zjišťování) umožňuje VŠPS širší záběr, neboť postihuje různorodé pracovní zapojení v kulturních organizacích, i mimo ně.

Přílohová Tabulka č. 7a obsahuje údaje o zaměstnanosti a mzdách v kultuře, které vycházejí z klasických šetření podnikového charakteru řady KULT, NI a SBS. Podle jejích výsledků v kultuře v roce 2020 pracovalo téměř 93 tis. pracovníků, z toho necelých 80 tis. zaměstnanců (přepočtený stav) a 12,9 tis. dobrovolníků bez nároku na odměnu. To je o 20 tis. pracovníků (a o 17,9 %) méně než v roce 2019. Zatímco počet zaměstnanců poklesl o 3,8 %, tak počet dobrovolníků až o 57 %. S ohledem na protiepidemická opatření, která poznamenala zejména provoz kulturních objektů v tradiční kultuře, to je pochopitelné. Nad výše uvedený počet lze zřejmě

předpokládat dalších několik tisíc osob pracujících v kultuře na základě dohod o pracovní činnosti či v postavení osoby samostatně výdělečně činné (jejich počet výše uvedená zjišťování nepostihují). Pokud bychom přepočítali výši vykázaných ostatních osobních výdajů a honorářů v kultuře pomocí průměrných mezd, dojdeme k počtu dalších cca 9,3 tis. pracovníků zapojených na základě dohod a autorských smluv (v přepočtu na plnou pracovní dobu). To je spolu se zaměstnanci více než 89 tis. osob (v přepočtu na plnou pracovní dobu) a k tomu lze připočítat 12,9 tis. dobrovolníků, kteří pracují v institucích s převažující kulturní činností.

Vývoj mezd v kultuře nebyl v roce 2020 probíhající pandemií příliš ovlivněn. Průměrná hrubá měsíční mzda v kultuře v roce 2020 dosáhla 34 639 Kč. V porovnání s předcházejícím rokem se zvýšila o 5,5 % (reálně jen o 2,2 %), avšak ve srovnání s průměrnou mzdou dosaženou v celé ekonomice (35 662 Kč) byla o 1 023 Kč (o 2,9 %) nižší.

Graf 5 Průměrná hrubá měsíční mzda v kultuře

Zdroj: ČSÚ, NIPOS

Od roku 2014 až do roku 2018 klesal podíl průměrné mzdy v kultuře na průměrné mzdě z 99 % na 92 %. Obrat nastal v roce 2019, kdy se přiblížil ke stavu v roce 2016 na úroveň 95 %. Podíl průměrné mzdy v kultuře na celostátní průměrné mzdě vzrostl v porovnání s předchozím rokem i v roce 2020, a to o 2,1 p. b. na 97,1 %. Zejména v případě kultury platí, že průměr (jako charakteristika celého souboru) má velmi nízkou vypovídací schopnost. Také do oblasti mezd se promítají podstatné rozdíly v úrovni hospodaření dvou odlišných sfér sektoru kultury – tradičních odvětví na straně jedné a médií, tisku a kreativních oborů na straně druhé (viz Tabulka 10). Jestliže v tradiční kultuře průměrná měsíční mzda dosáhla 28,8 tis. Kč, tak v tisku to bylo téměř 36,2 tis. Kč, v architektuře téměř 39,8 tis. Kč, v reklamě 38,5 tis. Kč a v médiích až přes 47 tis. Kč.

Obecně platí, že přibližně polovina zaměstnanců pracovala v oblastech, ve kterých je průměrná mzda nižší než v kultuře jako celku. (viz Tabulka 7a). Zvýšení mezd pracovníkům kultury pomohlo, nicméně rozdíl v porovnání s celostátní úrovní mezd zcela neodstranilo. Pomyslné nůžky znázorňující dynamiku mezd v kultuře a v ekonomice jako celku tak zůstaly mírně rozevřené.

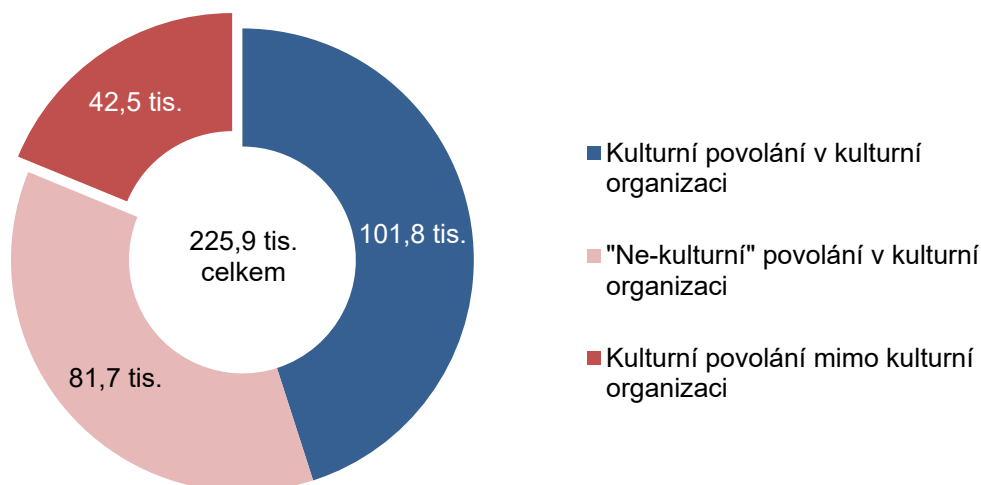
V důsledku navýšení průměrné mzdy se její tempo přiblížilo k tempu růstu produktivity práce propočtené z hrubé přidané hodnoty vytvořené v kultuře. Zatímco v pětiletém období 2014–19 zaostával růst průměrné mzdy za dynamikou produktivity práce o 3,3 p. b., tak v letech 2015–2020 jen o 0,3 p. b. ročně.

Výběrové šetření pracovních sil prováděné ČSÚ rozšiřuje pohled na zaměstnanost v kultuře o instituce s převažující jinou než kulturní činností a dále o zapojení podnikatelů, popř. jejich rodinných příslušníků (viz

Tabulka 7b). Určité omezení spočívá ve skutečnosti, že neposkytuje údaje o finančních nákladech vynaložené práce a o počtu dobrovolných pracovníků.

Celkový rozsah pracovního zapojení v kulturních aktivitách (včetně institucí ne-kulturního zaměření) v roce 2020 dosáhl 225,9 tis. osob. Z tohoto počtu bylo 88,5 tis. podnikatelů. Ze zbývajících počtu 137,4 tis. osob bylo 115,2 tis. osob zaměstnáno na plný pracovní úvazek a 20,7 tis. osob na úvazek částečný či formou dohody o pracovní činnosti (popř. dohody o provedení práce) nebo pracovali jako pomáhající rodinní příslušníci.

Graf 6 Počet zaměstnaných osob v kultuře v roce 2020 (s využitím dat Výběrového šetření pracovních sil)

Zdroj: ČSÚ

Výsledky uvedeného šetření umožňují rozčlenit osoby zaměstnané v kultuře podle charakteru povolání a typu instituce (právnícké či fyzické osoby) s kulturní či ne-kulturní převažující činností. Z celkového počtu 225,9 tis. pracujících osob jich v jiných než kulturních institucích pracovalo 42,5 tis., tj. přibližně 18,8 % (např. designéři v automobilovém průmyslu). Ze zbývajících počtu 183,5 tis. pracovníků kulturních institucí bylo aktivních 101,8 tis. (55,5 %) v povoláních kulturního charakteru (např. jako zpěváci, herci či designéři). Povolání ne-kulturního zaměření (administrativa, účetnictví, IT profese atd.) v kulturních institucích vykonávalo 81,7 tis. osob (44,5 %). V porovnání s rokem 2019 počet osob zaměstnaných v kultuře podle údajů VŠPS vzrostl přibližně o 17 tis. osob.

Jak je zřejmé, kulturní povolání nejsou centralizována pouze do institucí, jimž plyne většina příjmů z kulturních aktivit. Z celkového počtu těch, jejichž náplň práce má kulturní obsah (144,3 tis. osob), jich pracovalo v kulturní organizaci zhruba jen 70 %.

Postihnout váhu kultury v ekonomice z pohledu rozsahu zaměstnanosti není snadné. Přepočtený počet zaměstnanců kulturního sektoru (podle výkazů NIPOS) představuje zhruba 2,0 % z počtu zaměstnanců pracujících v celé ekonomice. Podle výsledků VŠPS v roce 2020 zaměstnaní v sektoru kultury (tedy zaměstnanci, podnikatelé, osoby pracující na vlastní účet či pomáhající rodinní příslušníci) představovali 3,5 % z celkového počtu zaměstnaných v ČR. Pokud bychom k institucím s převažující kulturní činností připočetli i zaměstnance kulturních profesí mimo kulturní sektor, došli bychom k podílu 4,3 %.

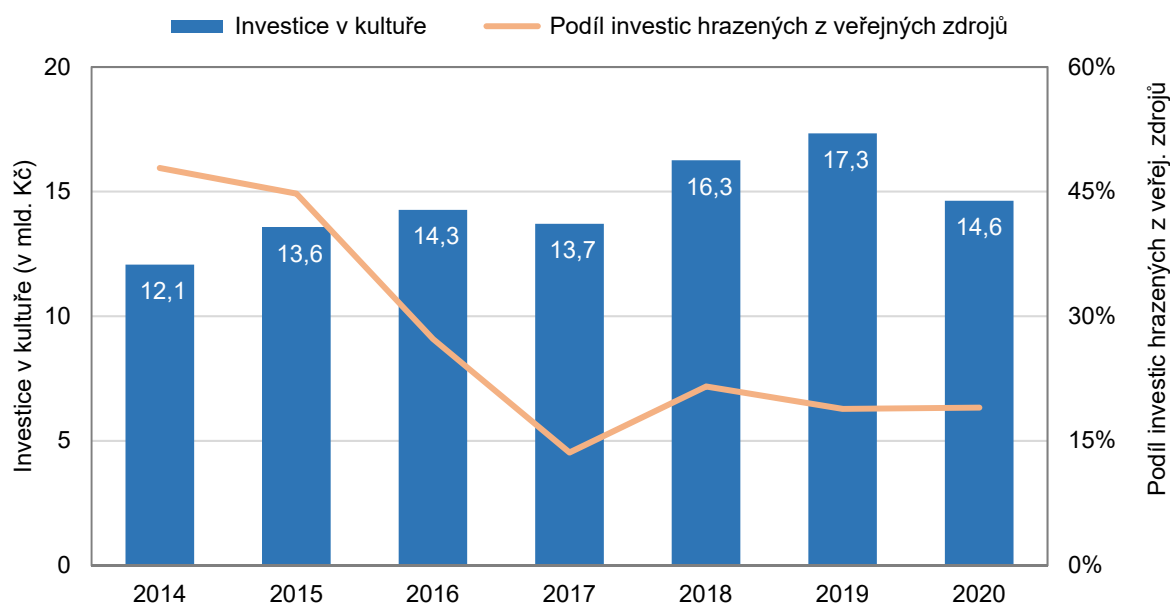
2.2.3. Investice

Nepříznivé podmínky roku 2020 poznamenaly také investiční výdaje kulturních organizací. V porovnání s rokem 2019 se objem investičních výdajů snížil o 15,6 % (o více než 2,7 mld. Kč) a dosáhl výše 14,6 mld. Kč (viz Tabulka 8).

Rozdílné ekonomické podmínky a výsledky kulturních institucí nacházejí svůj odraz také v investiční aktivitě. Při průměrné intenzitě investic v přepočtu 182,9 tis. Kč na zaměstnance v celém kulturním sektoru (o 25,7 tis. Kč méně než v roce 2019) to bylo v oborech tradičního umění necelých 130 tis. Kč, v kulturních průmyslech (tisk a média) až 316,5 tis. Kč a v kreativních průmyslech 177 tis. Kč (viz Tabulka 10).

Co se týče zdrojového krytí investičních výdajů, veřejné finanční zdroje se na něm v roce 2020 podílely zhruba z 19 % (v tradiční kultuře ze 72,3 %), zahraniční zdroje z 5 % (v tradiční kultuře z více než 20 %) a zbývajícím podílem vlastní, popř. jiné zdroje.

Graf 7 Investice v kultuře

Zdroj: ČSÚ, NIPOS

Ve struktuře investic z pohledu hmotného a nehmotného majetku kolísá dlouhodobě podíl vydaných finančních prostředků na nehmotný majetek mezi 20 až 40 % (v roce 2020 dosáhl 24,7 %, tj. o 9 p. b. méně než v roce 2019). V období mezi roky 2012 až 2017 se podíl pořizování nehmotného majetku v porovnání s majetkem hmotným snižoval. Zatímco v roce 2012 dosáhl až 30 %, v roce 2015 to bylo 28,6 % a v roce 2017 jen 22,5 %.

V krizovém období po roce 2009 tomu přitom bylo opačně. Bylo preferováno pořizování nehmotného majetku před hmotným. Jak se zdá, vývoj po roce 2017 v tomto směru nasvědčuje vyššímu uspokojování odložených potřeb v oblasti pořizování nehmotného majetku. Již v roce 2018 se podíl investičních výdajů do nehmotného majetku prudce zvýšil zejména z důvodu nárůstu tohoto druhu investic v oblasti médií, tento vývoj pokračoval i v roce následujícím. V roce 2020, který přinesl v mnoha směrech netypické podmínky, však došlo ke změně či alespoň přerušení tohoto trendu.

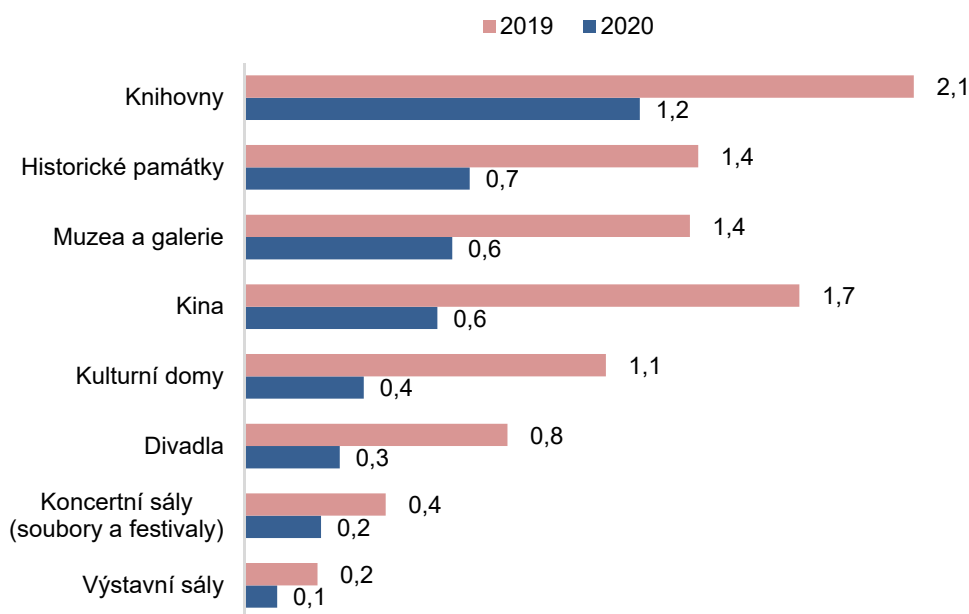
Nejvyššího podílu výdajů na pořízení nehmotného majetku bylo dosaženo v oblasti médií (přes 63,5 %) a v tisku (59,3 %). Naopak podíl pořízení hmotného majetku na celkových investičních výdajích v oblasti architektury dosáhl téměř 98 % a v tradiční kultuře 97 %.

2.2.4. Naturální ukazatele

V sektoru kultury se můžeme setkat s potížemi spojenými s odpovídajícím oceněním – zejména originálních – kulturních statků či služeb. Netýká se to jen samotného stanovení ceny, ale i jejího vývoje v čase. Také hospodaření některých kulturních institucí se primárně neřídí finančními kritérii a neprobíhá zcela na komerční bázi. Lze proto usuzovat, že působení ekonomických vztahů v kultuře je modifikované, ne-li částečně limitované.

Z omezených možností finančního postihu kulturního dění vyplývá, že bychom měli pohled na kulturu doplnit o vyhodnocení vývoje základních naturálních ukazatelů. Ty jsou v zásadě dvojího druhu. Jako **kapacitní ukazatele** (počet sedadel v divadlech, počet sbírkových předmětů v muzeích či rozsah knihovního fondu v knihovnách) odrážejí stranu nabídky a jako **ukazatele participace** (počet diváků, čtenářů či návštěvníků) vyjadřují objem poptávky.

Graf 8 Počet návštěv kulturních zařízení podle poskytovatele v roce 2019 a 2020 (na 1 obyvatele)

Zdroj: NIPOS

Nejhrubším ukazatelem nabídkové strany kulturního vyžití je počet poskytovatelů kulturních služeb (památek, muzeí, knihoven, divadel, držitelů licencí rozhlasového a televizního vysílání atd.). V roce 2020 byla v rámci šetření KULT zjišťována data od 8 457 poskytovatelů (tj. téměř o 5 % méně než v roce 2019). K nejhlubšímu poklesu počtu poskytovatelů došlo v případě festivalů, kulturních domů, vydavatelů a hudebních těles.

Důvody změny počtu poskytovatelů kulturních služeb mohou být různé, od reorganizace, integrace a jiných organizačních změn až po ekonomicky opodstatněný vznik či zánik nových subjektů. Pětiprocentní meziroční pokles je však výjimečný a bezesporu souvisí zejména s pandemií covidu-19 a následnými opatřeními.

Vhodnější pro charakteristiku změn v oblasti kulturních služeb jsou ukazatele na straně poptávky, zejména pak počet návštěvníků, resp. návštěv (na 10 tis. obyvatel). Jak je z Tabulky 13 zřejmé, v porovnání s předcházejícím rokem se v roce 2020 v důsledku pandemie propadla návštěvnost o téměř 55 %. Týkalo se to zejména kulturních domů, kin, hudebních souborů, festivalů, divadel a výstavních sálů. Jak je patrné z posledního sloupce Tabulky 13, postižena nebyla jen tradiční kultura. Meziročně se snížil také počet titulů a náklad neperiodického tisku. Výrazněji se zvýšil pouze počet vysílacích hodin na jednoho držitele licence rozhlasového vysílání (o 10,2 %).

Celková úroveň relativní návštěvnosti (41 590 návštěv na 10 tis. obyvatel) by jinými slovy mohla znamenat, že každý obyvatel ČR v tomto roce navštívil průměrně (více než) čtyřikrát kulturní akci či zařízení. Není tomu však zcela tak, protože návštěvnost je ukazatelem sledovaným v domácím pojetí, a proto jeho úroveň ovlivňuje také cestovní ruch, množství a složení zahraničních hostů (turistů). S pomocí dat ze statistiky cestovního ruchu lze odhadovat, že podíl zahraniční návštěvnosti v tradiční kultuře dosahující v roce 2019 zhruba 15 % se v roce 2020 snížil na 7 %.

2.3. Makroekonomický pohled

2.3.1. Základní ukazatele

Charakteristiku úrovně hospodaření kultury, jako celku i jejích jednotlivých částí, zcela přirozeně provází otázka místa a váhy tohoto sektoru v ekonomice. Při hledání odpovědi je třeba využít údajů a metod národního účetnictví.

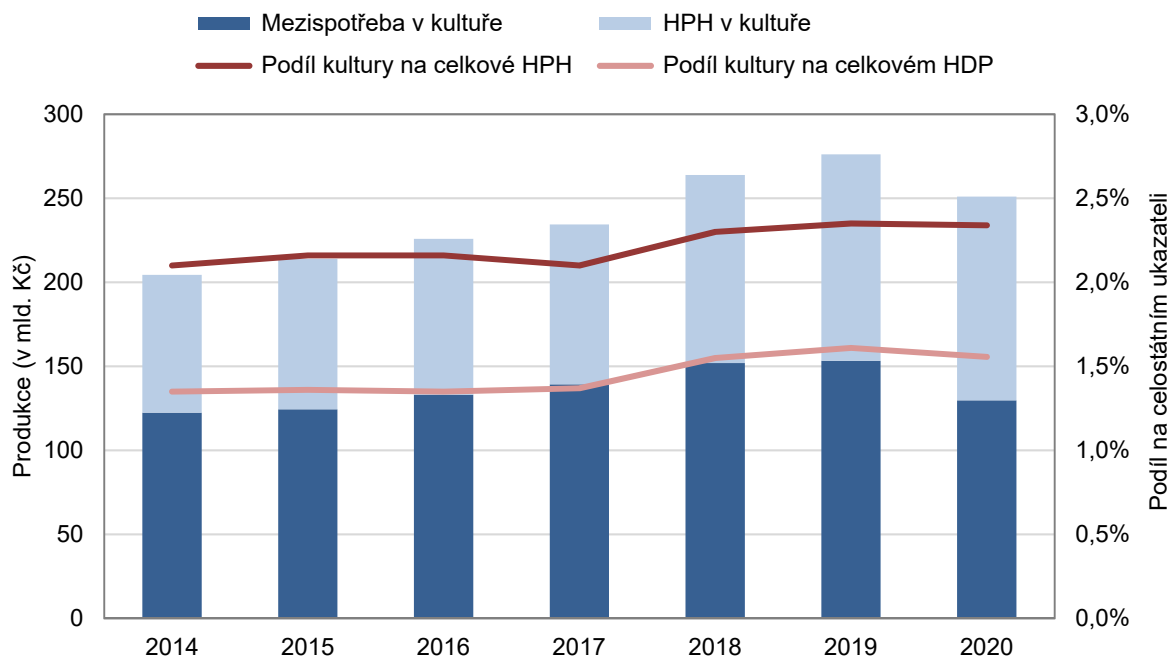
S ohledem na dostupná data o sektoru kultury se jeví jako nejvhodnější pro vyčíslení makroekonomických ukazatelů výrobní (odvětvová) metoda výpočtu hrubého domácího produktu (HDP). Podle ní se tento ukazatel rovná součtu hrubé přidané hodnoty (HPH) zjištěné odpočtem mezispotřeby od hodnoty produkce a čistých daní, tj. daní z daného odvětví snížených o dotace poskytnuté tomuto odvětví.

Vstupní data do propočtu vychází z údajů národního účetnictví, zejména pak z tabulek dodávek a užití. Tyto údaje představují svým způsobem optimální informační soustavu co do své komplexnosti, konzistence a mezinárodní srovnatelnosti. Uvedené přednosti jsou však vykoupeny vysokou pracností a z pohledu uživatelů dat dlouhou dobou čekání na (postupně zpřesňované) výsledky.

Na základě těchto údajů lze makroekonomické ukazatele sektoru kultury spíše odhadovat než přesně kalkulovat. Je tomu tak zejména pro účely účtu kultury nevhodné členění dat v tabulkách dodávek a užití pouze do úrovně oddílů (na 2 místa CZ-NACE), zatímco kulturní aktivity jsou často až na úrovni tříd (4 místa CZ-NACE). Jedním příkladem za všechny mohou být architektonické činnosti v tabulkách dodávek a užití, které zahrnují celý oddíl 71 CZ-NACE. Za součást kulturního sektoru je však považována pouze třída 71.11. Data odpovídající kulturním aktivitám je nutno získávat složitým postupem mezi údaji zjištěnými v rámci statistických šetření (podniková šetření, KULT, NI). Je třeba využít znalosti různých vztahů, např. v úrovni produktivity práce mezi třídami či podílu spotřeby materiálu, energie a služeb na výnosech atd.

Podíl kulturního sektoru na celkové produkci ekonomiky v roce 2019 lze odhadovat na 2,16 % (276,1 mld. Kč), jeho podíl na HPH ve výši 2,35 % (122,8 mld. Kč) a na HDP v úrovni 1,61 % (93,1 mld. Kč). Poměrně nižší objem HDP v porovnání s HPH je dán relativně nízkou úrovní daní vztahujících se ke kulturnímu sektoru a naopak vysokou částkou přijatých provozních dotací.

Výsledky roku 2020 jsou negativně ovlivněny nepříznivými podmínkami vyvolanými pandemií covidu-19. Dopad pandemie na kulturu jako celek byl však – s ohledem na vývoj v jejích tržně orientovaných sektorech – zmírněn. Z předběžných dat lze za rok 2020 předpokládat (odhadovat), že objem produkce v kulturním sektoru dosáhl 250,9 mld. Kč (2,05 % z celostátní produkce) a úroveň HPH 121,2 mld. Kč (tj. 2,34 % z celkové HPH vytvořené v ekonomice). Objem HDP vytvořeného v kultuře v roce 2020 můžeme odhadovat na 88,7 mld. Kč (1,56 % z celkového HDP). Odhadovaná výše HDP v roce 2020 v porovnání s rokem 2019 poklesla o 4,4 mld. Kč (o 4,7 %) a podíl na celkovém HDP se tak snížil přibližně o 0,05 p. b. V předepidemickém roce 2019 naopak vzrostl HDP v kultuře o více než 10 %.

Graf 9 Makroekonomický pohled na kulturu

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočet

Ze statistiky národních účtů ČSÚ lze získat také údaje o kulturní produkci vytvořené organizacemi s jinou než převažující kulturní činností (např. televizní vysílání poskytovatelů internetových služeb). Celková kulturní produkce těchto organizací dosahovala v roce 2020 přibližně 102,4 mld. Kč. Pokud bychom přičetli tento odhad k celkové produkci kulturních organizací, mohli bychom vyčíslit celkovou kulturní produkci na 353,3 mld. Kč (2,88 % z celostátní produkce).

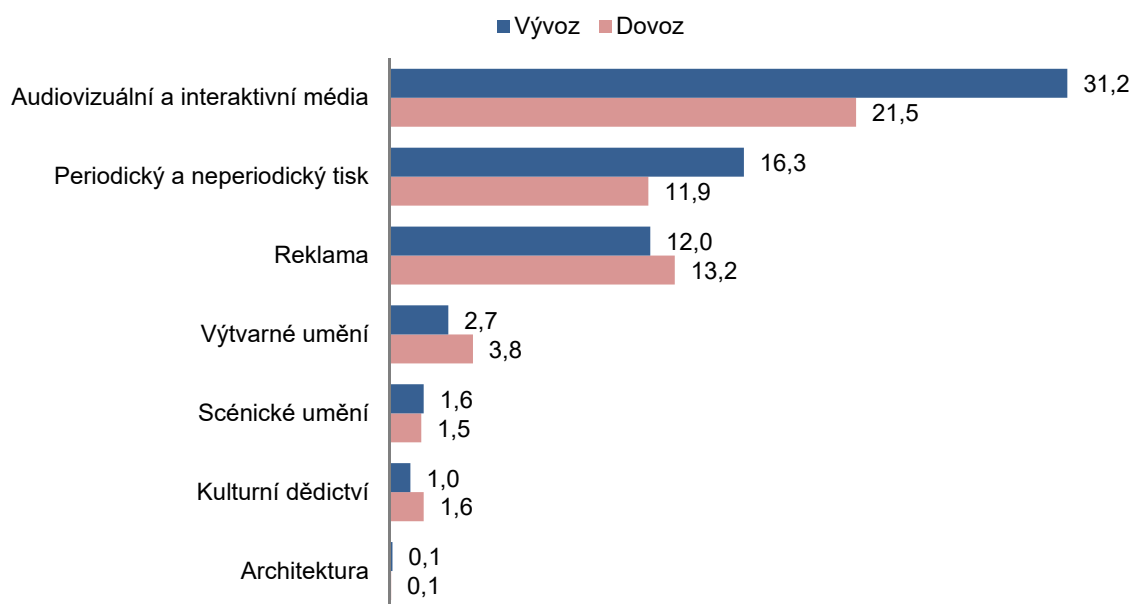
Výchozí předběžné údaje budou dále zpřesňovány a aktualizované údaje naleznete v publikaci vydané v příštím roce. Zatím však předběžná data nasvědčují tomu, že pokles produkce mezi lety 2019 a 2020 (o 9 %) byl doprovázen současným snížením mezispotřeby (o 15 %), a proto HPH zůstala téměř beze změny.

2.3.2. Zahraniční obchod

Pohled na hospodaření v oblasti kultury lze částečně doplnit daty o vývozu a dovozu kulturního zboží a služeb (viz Tabulka 9). V zahraničním obchodu se zbožím a službami kulturního charakteru bylo v roce 2020 dosaženo, podobně jako v předcházejících letech, kladného salda (11,4 mld. Kč). V porovnání s rokem 2019 se kladný přebytek obchodní výměny zvýšil o bezmála 4 mld. Kč, zejména pak v důsledku zlepšení výsledků v oblasti periodického a neperiodického tisku. Jak je vidět z Grafu 10, na zahraničním obchodě v oblasti kultury se nejvíce podílela oblast audiovizuálních a interaktivních médií, což může být dané do jisté míry působením nadnárodních distribučních řetězců na našem území (a jejich skladů s hudebními nosiči a jinými médii).

Graf 10 Pohyb kulturního zboží a služeb přes hranice podle oblastí v roce 2020 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

K výše uvedeným výsledkům je třeba dodat, že údaje neodrážejí celý rozsah obchodní výměny v oblasti kultury (šetření v oblasti služeb jsou výběrová). Údaje o zahraničním obchodu se zbožím vycházejí z přeshraničního pojetí zahraničního obchodu. Jsou sice mezinárodně srovnatelné a mohou sloužit jako indikátor vývoje obchodu, ale nezohledňují faktickou změnu vlastnictví – zboží může být např. převáženo v rámci distribučních center jedné společnosti umístěných v různých zemích.

Případné porovnání s léty předcházejícími roku 2014 je ztíženo navíc tím, že metodika propočtu ukazatelů zahraničního obchodu byla v roce 2014 aktualizována v návaznosti na záměry Eurostatu v této oblasti a dále podle specifikace výrobků uměleckých řemesel provedené Národním ústavem lidové kultury.

3. Závěr

Hospodářské výsledky kulturních odvětví dosažené v roce 2020 ukazují, že vzestupný vývoj nejvýznamnějších ekonomických ukazatelů po překonaném krizovém období let 2011–2013 byl v důsledku dopadů pandemie covidu-19 přerušen.

V porovnání s předcházejícím rokem 2019 se snížil celkový objem finančních zdrojů vstupujících do kultury (o 4,8 %), zejména pak těch, které pocházely ze sektoru domácností (o více než 9 %). V této souvislosti poklesly také ukazatele návštěvnosti kulturních zařízení (o téměř 55 %), inkasovaného vstupného (o téměř 59 %) a tržeb za vlastní výkony (o 9,3 %). Celkové výnosy se snížily o 5,1 %, zatímco náklady o 6,5 % a dosažený hospodářský výsledek vzrostl o 14 % (2,5 mld. Kč). V důsledku hlubšího poklesu tržeb za vlastní výkony v porovnání s náklady se snížil také stupeň soběstačnosti, který odpovídá relaci mezi tržbami za vlastní výkony a celkovými výdaji (z 90,3 % na 87,5 %). Naopak se mírně zvýšila celková zisková marže odrážející vztah mezi čistým ziskem a tržbami za vlastní výkony. Co se sektorového pohledu týče, zvýšení ziskové marže se týkalo všech sektorů, zatímco snížení stupně soběstačnosti zejména tradiční kultury. Z významných hospodářských ukazatelů je namísto uvést také výrazný meziroční pokles investičních výdajů (o 2,7 mld. Kč, tj. o 15,6 %).

V porovnání s rokem 2019 se snížila také úroveň makroekonomických ukazatelů. O více než 9 % klesla celková produkce a při výraznějším poklesu mezispotřeby se snížila hrubá přidaná hodnota vytvořená v kultuře (o 1,3 %). HDP vytvořený v kultuře se snížil o 4,7 % a podíl kultury na celostátním HDP poklesl z 1,61 % na 1,56 %. Tato skutečnost nasvědčuje výraznějšímu dopadu pandemie na kulturu v porovnání se souhrnem ostatních odvětví ekonomiky.

Příznivě se naopak meziročně vyvíjel ukazatel průměrných mezd. V podmínkách zvýšeného celkového počtu pracujících v kultuře a mírného poklesu přepočteného počtu zaměstnanců (o 8,2 % a –3,8 %) došlo k nárůstu nominální průměrné mzdy o 5,5 %, reálné o 2,2 % (v roce 2019 dosáhlo její meziroční nominální zvýšení téměř 11 %).

Z ostatních ukazatelů hospodaření lze příznivě hodnotit kladné saldo zahraničního obchodu ve výši 11,4 mld. Kč, které meziročně vzrostlo o více než 50 %. V rámci jednotlivých kulturních oblastí je třeba upozornit na pokračování poklesu ekonomického výkonu v periodickém a neperiodickém tisku ve sledovaném roce (pokles počtu vydaných titulů i nákladu a dále stupně soběstačnosti, podílu na počtu zaměstnanců v kultuře i na vytvořené HPH). Naopak se dále zlepšila úroveň hospodaření v oblasti audiovizuálních a interaktivních médií.

S hodnocením výsledků prvního roku pandemie se nabízí otázka týkající se rozsahu jejího ekonomického dopadu na kulturu. V zásadě lze rozlišovat tři druhy či úrovně hospodářských ztrát. Jsou to ztráty makroekonomické, mikroekonomické a individuální. První představují dopady, které lze vyčíslit v poklesu HDP, druhé souvisí se ztrátami v hospodaření na podnikové úrovni a poslední se ztrátami, které postihují jednotlivce působící v ekonomice (zaměstnance, zaměstnavatele apod.).

Dopady pandemie do makroekonomických veličin v roce 2020 jsou výše popsány. Jejich koncentrovaným výrazem je pokles HDP vytvořeného v kultuře o 4,4 mld. Kč, tj. o 4,7 %.

Mnohem výraznější byly dopady pandemie do mikroekonomické (podnikové) úrovně hospodaření, a to v tradiční kultuře, jmenovitě v kulturním dědictví a ve scénickém umění. Pokud bychom vyjádřili celkový finanční dopad pandemie v těchto oblastech všestranným ukazatelem vytvořeného hospodářského výsledku (zisk, ztráta), tak se ukáže, že na rozdíl od 375 mil. Kč zisku v roce 2019 byla o rok později dosažena ztráta ve výši 331 mil. Kč. Zároveň v roce 2020 směřovalo do kulturního dědictví a scénického umění více provozních dotací (o 5,9 mld. Kč). Pokud odhlédneme od částek dotací, byl takto „očišťený“ hospodářský výsledek v roce 2020 o 6,6 mld. Kč nižší než v roce předcházejícím. Tato částka představuje (za jinak nezměněných okolností) skutečný ekonomický dopad v prvním roce pandemie, který byl z téměř 90 % kompenzován uvedeným

meziročním zvýšením provozních dotací (o 5,9 mld. Kč). Nicméně nepokrytá část zmíněného negativního vlivu pandemie představovala v roce 2020 zhruba 706 mil. Kč.

Ekonomické výsledky kultury jako celku byly v roce 2020 ovlivněny zejména vývojem v její tržně orientované části, která svou vahou značně převyšuje tradiční kulturu (např. na hrubé přidané hodnotě podílem 67 % a na dosaženém zisku až 92 %). Tato část kultury nebyla ztíženými podmínkami hospodaření vyvolanými pandemií vážněji zasažena. Pokud i v případě kultury jako celku vyjdeme z výsledku hospodaření a odhlédneme od částek dotací provozního charakteru, zjistíme, že její hospodářský výsledek byl v roce 2020 (-6,6 mld. Kč) oproti roku 2019 (-4,4 mld. Kč) o 2,2 mld. Kč nižší. Tuto částku lze považovat za dopad prvního roku pandemie do ekonomických výsledků kultury. Byla však plně kompenzována přijatými provozními dotacemi, sponzorskými příspěvky apod., které v roce 2020 dosáhly téměř 27 mld. Kč (v roce 2019 jen 22,2 mld. Kč).

Rozsah individuálních ztrát lze do značné míry posoudit z vývoje průměrných mezd, ostatních osobních nákladů a (smíšených) příjmů podnikatelů v nejvíce postižené tradiční kultuře v letech 2019 a 2020.

Zatímco v kultuře v roce 2019 vzrostla nominální měsíční průměrná mzda meziročně o téměř 10,9 %, tak v roce 2020 to bylo o 5,5 %. Mzdové náklady se při nižším počtu zaměstnanců o 3 137 os. zvýšily o 495,7 mil. Kč. Reálný růst průměrné mzdy byl v roce 2019 vyšší (o 7,5 % v porovnání s 1,6 % o rok později).

Také v souboru pandemií nejvíce postižených poskytovatelů kulturních služeb (památky, muzea, divadla, kulturní domy a hudební tělesa) byl mzdový vývoj příznivý. V roce 2020 vzrostla průměrná mzda v těchto organizacích meziročně ještě více než v celém sektoru kultury, a to o 5,9 %.

Ostatní osobní náklady – vyplácené na základě dohod o pracovní činnosti a provedení práce – však poklesly o 312,4 mil. Kč, tj. zhruba o 26 % (více ve scénickém umění – o 36 %). Pracovníci na základě dohod proto byli – na rozdíl od zaměstnanců – dopady pandemie výrazně zasaženi.

Finanční a jiné ekonomické ztráty lze považovat za ztráty přímé a více či méně vyčíslitelné. Kultura však utrpěla i další, nepřímé a nemateriální ztráty, které se mohou v budoucnu ukázat jako závažnější. Mezi ně patří zejména ztráta kontaktů s publikem, ale i kontinuity kulturních aktivit, motivace umělců a tvůrců, oslabení tradic a jiné.

4. Seznam zkratk

CZ-COICOP	Klasifikace individuální spotřeby
CZ-ISCO	Klasifikace zaměstnání
CZ-NACE	Klasifikace ekonomických činností
ČSÚ	Český statistický úřad
ESA	Evropský systém účtů
ESSnet Culture	European Statistical System Network on Culture
EUROSTAT	Statistický úřad Evropské unie
HDP	Hrubý domácí produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
MK	Ministerstvo kultury
NI	Neziskové instituce
NIPOS	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
NÚLK	Národní ústav lidové kultury
SBS	Structural business statistics (Podniková strukturální statistika)
UNESCO	Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil

5. Použité zdroje a literatura

1. Systém účtů kultury. Praha: NIPOS, 2011, 2014 a 2017.
2. Výsledky účtu kultury ČR za rok 2010–2019. Praha: NIPOS, 2012–2021
3. Vyhodnocení časové řady výsledků satelitního účtu kultury ČR za období let 2010–2016. Praha: NIPOS, 2017.
4. ESSnet on Culture statistics 2009–2011, Task Force 1: Framework and definitions (Final Report 2011).
5. National report on public expenditure. Eries, 2004.
6. The Economy of Culture. Studie KEA European Affairs pro Evropskou komisi, (2006).
7. Statistická zjišťování ČSÚ a NIPOS a administrativní zdroje dat MF, doplňková zjišťování provedená NIPOS.
8. Tabulky dodávek a užití ČSÚ za rok 2019 a 2020.
9. Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE). Praha: ČSÚ, 2008.

6. Přílohy

Příloha 1 Seznam a definice ekonomických činností v oblasti kultury podle klasifikace CZ-NACE

Kulturní sektor (tradiční odvětví)		
Oblast	Kategorie CZ-NACE	Ekonomická činnost
Kulturní dědictví	91.01	Činnosti knihoven a archivů
	91.02	Činnosti muzeí
	91.03	Provozování kulturních památek, historických staveb a obdobných turistických zajímavostí
	47.78 (část)	Ostatní maloobchod s novým zbožím ve specializovaných prodejnách
	47.79 (část)	Maloobchod s použitým zbožím v prodejnách
Scénická umění	90.01	Scénická umění
	90.02	Podpůrné činnosti pro scénická umění
	90.04	Provozování kulturních zařízení
Výtvarná umění	90.03	Umělecká tvorba
	74.20	Fotografické činnosti
Kulturní a umělecké vzdělávání	85.52	Umělecké vzdělávání
Umělecká řemesla	odd.13–32 (část)	(vybraná umělecká řemesla)
Kulturní průmysly (audiovizuální a mediální sektor)		
Oblast	Kategorie CZ-NACE	Ekonomická činnost
Knihy a tisk	58.11	Vydávání knih
	58.13	Vydávání novin
	58.14	Vydávání časopisů a ostatních periodických publikací
	74.30	Překladatelské a tlumočnické činnosti
	47.61	Maloobchod s knihami
	47.62	Maloobchod s novinami, časopisy a papírnickým zbožím
	63.91	Činnosti zpravodajských tiskových kanceláří a agentur
Hudba	59.20	Pořizování zvukových nahrávek a hudební vydavatelské činnosti
	47.63 (50 %)	Maloobchod s audio- a videozáznamy
Film a video	59.11	Produkce filmů, videozáznamů a televizních programů
	59.12	Postprodukce filmů, videozáznamů a televizních programů
	59.13	Distribuce filmů, videozáznamů a televizních programů
	59.14	Promítání filmů
	77.22	Pronájem videokazet a disků
	47.63 (50 %)	Maloobchod s audio- a videozáznamy
Rozhlas	60.10	Rozhlasové vysílání
Televize	60.20	Tvorba televizních programů a televizní vysílání
Videohry	58.21	Vydávání počítačových her
Kreativní průmysly (tvůrčí sektor)		
Oblast	Kategorie CZ-NACE	Ekonomická činnost
Architektura	71.11	Architektonické činnosti
Reklama	73.11	Činnosti reklamních agentur
Design	74.10	Specializované návrhářské činnosti

Příloha 2 Seznam a definice zaměstnání v oblasti kultury podle klasifikace CZ-ISCO

Kategorie CZ-ISCO	Zaměstnání
2161	Stavební architekti
2162	Zahradní a krajinní architekti
2163	Průmysloví a produktoví designéři, módní návrháři
2166	Grafici a výtvarníci v multimédiích
2354	Lektoři a učitelé hudby na ostatních školách
2355	Lektoři a učitelé umění na ostatních školách
2621	Specialisté archiváři, kurátoři a správci památkových objektů
2622	Specialisté v knihovnách a v příbuzných oblastech
2641	Spisovatelé a příbuzní pracovníci
2642	Redaktoři, novináři a příbuzní pracovníci
2643	Překladatelé, tlumočníci a jazykovědci
2651	Výtvarní umělci
2652	Hudebníci, zpěváci a skladatelé
2653	Tanečníci a choreografové
2654	Režiséři, dramaturgové, produkční a příbuzní specialisté
2655	Herci
2656	Moderátoři v rozhlasu, televizi a ostatní moderátoři
2659	Výkonní umělci a příbuzní specialisté jinde neuvedení
3431	Fotografové
3432	Aranžéři a příbuzní pracovníci
3433	Konzervátoři, restaurátoři a preparátoři a příbuzní pracovníci v galeriích, muzeích a knihovnách
3435	Ostatní odborní pracovníci v oblasti umění a kultury
3521	Technici v oblasti vysílání a audiovizuálních záznamů
4411	Knihovníci
7312	Výrobci a opraváři hudebních nástrojů, ladiči
7313	Klenotníci, zlatníci a šperkaři
7314	Keramici a pracovníci v příbuzných oborech
7315	Skláři, brusíči skla, výrobci bižuterie a skleněných ozdob
7316	Malíři, rytci a příbuzní pracovníci pro zdobení skla, keramiky, kovu, dřeva a jiných materiálů
7317	Tradiční zpracovatelé dřeva, proutí a příbuzných materiálů
7318	Tradiční zpracovatelé textilu, kůží a příbuzných materiálů
7319	Pracovníci v oblasti uměleckých a tradičních řemesel jinde neuvedení

7. Tabulky

Tabulka 1 Zdroje financování kultury podle kulturních oblastí v roce 2020	27
Tabulka 2 Umístění finančních zdrojů podle kulturních oblastí a poskytovatelů kulturních služeb v roce 2020	28
Tabulka 3 Příjmy a výdaje kulturních institucí podle kulturních oblastí v roce 2020	29
Tabulka 4 Příjmy a výdaje kulturních institucí podle poskytovatelů kulturních služeb v roce 2020	30
Tabulka 5 Makroekonomické ukazatele podle kulturních oblastí v roce 2020 (odhad).....	31
Tabulka 6 Vybrané ukazatele v trojsektorovém členění kultury za rok 2020 (sl. 3–5 odhad)	32
Tabulka 7a Zaměstnanost a mzdy v kultuře v roce 2020.....	33
Tabulka 7b Zaměstnanost v kultuře podle kulturních oblastí v roce 2020 (s využitím Výběrového šetření pracovních sil).....	34
Tabulka 8 Zdroje a rozsah investic kulturního sektoru v roce 2020	35
Tabulka 9 Zahraniční obchod se zbožím a službami kulturního sektoru v roce 2020	36
Tabulka 10 Analytická tabulka základních ukazatelů sektoru kultury za rok 2020.....	37
Tabulka 11 Časové řady vybraných ukazatelů sektoru kultury za léta 2010–2020	38
Tabulka 12 Počet vybraných poskytovatelů kulturních služeb v roce 2020	39
Tabulka 13 Relativní vyjádření výkonu poskytovatelů kulturních služeb v naturálních ukazatelích v roce 2020	40

Poznámka:

- ležatá čárka na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval
- . tečka na místě čísla značí, že údaj není k dispozici, nebo je nespolehlivý
- x ležatý křížek na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů
- 0 nula se používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky

Tabulka 1 Zdroje financování kultury podle kulturních oblastí v roce 2020

v tis. Kč

OBLAST	Veřejný sektor			Soukromý sektor				Zahraniční zdroje			ZDROJE CELKEM
	Ústřední vládní instituce	Místní vládní instituce	Veřejný sektor celkem	Přímé výdaje domácností	Nefinanční a finanční podniky ¹⁾	Nevládní neziskové instituce ¹⁾	Soukromý sektor celkem	Evropské strukturální fondy	Jiné mezinárodní instituce	Zahraniční zdroje celkem	
Kulturní dědictví	6 661 812	11 798 028	18 459 840	3 378 379	3 229 399	121 853	6 729 631	933 968	30 730	964 698	26 154 169
Scénické umění	2 570 144	5 080 921	7 651 065	2 582 968	2 810 549	63 374	5 456 891	59 265	24 993	84 258	13 192 214
Výtvarné umění	72 127	75 866	147 993	4 178 161	6 115 547	17 330	10 311 038	5 560	1 880	7 440	10 466 471
Periodický a neperiodický tisk	51 049	16 264	67 313	11 384 736	21 114 792	87 582	32 587 110	1 245	0	1 245	32 655 668
Audiovizuální a interaktivní média	1 724 507	903 310	2 627 817	27 037 193	18 515 817	2 368 552	47 921 562	28	1 065 432	1 065 460	51 614 839
Architektura	0	0	0	191 487	27 904 436	339	28 096 262	0	0	0	28 096 262
Reklama	0	0	0	155 660	77 423 735	0	77 579 395	0	0	0	77 579 395
Umělecké vzdělávání	30 750	7 295 009	7 325 759	1 269 900	0	0	1 269 900	61	0	61	8 595 720
Správa a podpora kulturní činnosti	2 675 411	18 644	2 694 055	151 606	471 382	340 537	963 525	359	0	359	3 657 939
Neznámá oblast	436 026	7 335 666	7 771 692	1 723 945	0	0	1 723 945	0	0	0	9 495 637
CELKEM	14 221 826	32 523 708	46 745 534	52 054 035	157 585 657	2 999 567	212 639 259	1 000 486	1 123 035	2 123 521	261 508 314

1) Celkové příjmy jsou sníženy o příjmy z veřejného sektoru, domácností, mezinárodního prostředí, zaplacené daně a zvýšeny (sníženy) o změnu stavu úvěrů apod.

Tabulka 2 Umístění finančních zdrojů podle kulturních oblastí a poskytovatelů kulturních služeb v roce 2020¹⁾

OBLAST	Historické památky	Muzeum a galerie	Archivy	Knihovny	Divadla	Hudební soubory	Kulturní domy	Výstavní sály	Rozhlas	Televize	Školy umělec. vzděl.	Organ. ochrany autor. práv	Ostatní poskytovatelé	CELKEM
Kulturní dědictví	3 519 458	8 652 323	1 763 542	4 550 652	x	x	x	x	x	x	x	x	7 668 194	26 154 169
Scénické umění	x	x	x	x	7 034 048	1 636 822	3 942 516	x	x	x	x	x	578 828	13 192 214
Výtvarné umění	x	x	x	x	x	x	x	518 812	x	x	x	x	9 947 659	10 466 471
Audiovizuální a interaktivní média	x	x	x	x	x	x	x	x	3 993 626	23 670 585	x	x	23 950 628	51 614 839
Umělecké vzdělávání	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1 010 368	x	7 585 352	8 595 720
Správa a podpora kulturní činnosti	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	497 949	3 159 990	3 657 939
Neznámá oblast	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	147 826 962	147 826 962
CELKEM	3 519 458	8 652 323	1 763 542	4 550 652	7 034 048	1 636 822	3 942 516	518 812	3 993 626	23 670 585	1 010 368	497 949	200 717 613	261 508 314

v tis. Kč

1) Zdroje dle poskytovatelů jsou propočteny z celkových příjmů zvýšených o dotace na investice a vlastní vklady a zvýšených či snížených o změnu stavu úvěrů a půjček a snížených o zaplacené daně z příjmů.

Tabulka 3 Příjmy a výdaje kulturních institucí podle kulturních oblastí v roce 2020

OBLAST	Příjmy (výnosy) celkem	z toho		Výdaje (náklady) celkem	v tom			Rozdíl příjmů (výnosů) a výdajů (nákladů)
		tržby za vlastní výkony			spotřeba materiálu, energie, zboží a služeb	osobní náklady	ostatní výdaje (náklady)	
Kulturní dědictví	22 899 287	8 886 455		23 198 537	6 838 548	9 784 072	6 575 917	-299 250
Scénické umění	12 978 630	2 357 478		13 010 144	4 093 694	7 113 828	1 802 622	-31 514
Výtvarné umění	10 925 135	9 986 134		9 093 824	5 796 034	1 417 193	1 880 597	1 831 311
Periodický a neperiodický tisk	40 307 467	35 309 902		35 379 127	17 191 222	6 750 793	11 437 112	4 928 340
Audiovizuální a interaktivní média	50 625 427	41 636 830		45 726 663	27 745 884	7 216 896	10 763 883	4 898 764
Architektura	28 672 520	26 905 763		24 747 260	16 466 478	4 795 545	3 485 237	3 925 260
Reklama	78 112 911	73 390 925		73 144 869	47 819 355	8 890 846	16 434 668	4 968 042
Umělecké vzdělávání	1 058 755	503 379		946 144	380 916	499 648	65 580	1 12 611
Správa a podpora kulturní činnosti	3 254 591	985 455		3 234 783	1 161 569	1 810 990	262 224	19 808
CELKEM	248 834 723	199 962 321		228 481 351	127 493 700	48 279 811	52 707 840	20 353 372

v tis. Kč

Tabulka 4 Příjmy a výdaje kulturních institucí podle poskytovatelů kulturních služeb v roce 2020

POSKYTOVATEL	Příjmy (výnosy) celkem	z toho		Výdaje (náklady) celkem	v tom			Rozdíl příjmů (výnosů) a výdajů (nákladů)
		tržby za vlastní výkony	spotřeba materiálu, energie, zboží a služeb		osobní náklady	ostatní výdaje (náklady)		
Historické památky	3 128 205	1 063 512	1 454 874	3 415 166	1 281 499	678 793	-286 961	
Muzea a galerie	6 824 808	726 686	2 118 093	7 065 727	3 840 398	1 107 236	-240 919	
Archivy	1 654 269	308 389	618 716	1 738 882	1 111 183	8 983	-84 613	
Knihovny	4 255 796	142 087	1 125 083	4 302 276	2 833 993	343 200	-46 480	
Divadla	6 511 103	1 082 979	1 561 340	6 541 207	3 844 867	1 135 000	-30 104	
Hudební soubory	1 565 423	179 091	396 971	1 614 072	1 104 589	112 512	-48 649	
Festivaly	998 455	184 649	534 731	885 246	283 161	67 354	113 209	
Kulturní domy	3 299 006	726 882	1 343 423	3 361 950	1 592 894	425 633	-62 944	
Výstavní sály	509 044	175 089	248 092	506 097	209 944	48 061	2 947	
Rozhlas	4 003 262	2 736 704	2 091 002	3 968 020	1 578 119	298 899	35 242	
Televize	24 185 934	17 998 746	10 896 931	21 733 026	3 764 056	7 072 039	2 452 908	
Ostatní poskytovatelé	191 899 418	174 637 507	105 104 444	173 349 682	26 835 108	41 410 130	18 549 736	
CELKEM	248 834 723	199 962 321	127 493 700	228 481 351	48 279 811	52 707 840	20 353 372	

v tis. Kč

Tabulka 5 Makroekonomické ukazatele podle kulturních oblastí v roce 2020 (odhad)

OBLAST	Organizace s převážující kulturní činností				Podíl jednotlivých oblastí na celkové hrubé přidané hodnotě (v %)	Produkce kulturního zboží a služeb organizací s převážující ne-kulturní činností ¹⁾
	Produkce ¹⁾	Mezispotřeba ²⁾	Hrubá přidaná hodnota	Podíl jednotlivých oblastí na celkové hrubé přidané hodnotě (v %)		
Kulturní dědictví	19 027 370	6 903 505	12 123 866	10,0	.	
Scénické umění	17 958 640	6 013 622	11 945 018	9,9	.	
Výtvarné umění	11 036 804	6 591 709	4 445 095	3,7	.	
Periodický a neperiodický tisk	30 187 619	16 226 199	13 961 420	11,5	.	
Audiovizuální a interaktivní média	61 880 392	30 856 674	31 023 719	25,6	.	
Architektura	27 202 517	14 926 558	12 275 959	10,1	.	
Reklama	67 826 358	44 913 858	22 912 499	18,9	.	
Umělecké vzdělávání	11 127 473	1 761 605	9 365 869	7,7	.	
Správa a podpora kulturní činnosti	4 688 059	1 541 688	3 146 370	2,6	.	
CELKEM	250 935 232	129 735 417	121 199 815	100,0	102 390 407	

v tis. Kč

1) v základních cenách

2) v kupních cenách

Tabulka 6 Vybrané ukazatele v trojsektorovém členění kultury za rok 2020 (sl. 3–5 odhad)

SEKTOR	OBLAST	Příjmy (výnosy) celkem	Výdaje (náklady) celkem	Hodnota produkce ¹⁾	Mezi- spotřeba ¹⁾	Hrubá přidaná hodnota ¹⁾	Počet zaměstn. (přepoč.) v osobách	Výdaje na investice	Export zboží a služeb ²⁾	Import zboží a služeb	Počet právnických a fyzických osob	NACE
a	b	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
KULTURNÍ SEKTOR	Kulturní dědictví	22 899 287	23 198 537	19 027 370	6 903 505	12 123 866	19 196	3 496 594	955 686	1 573 201	5 125	91.01, 91.02, 91.03, 72.20 (část), 47.78, 47.79 ³⁾
	Scénické umění	12 978 630	13 010 144	17 958 640	6 013 622	11 945 018	13 926	953 060	1 568 605	1 457 017	5 150	90.01, 90.02, 90.04
	Výtvarné umění ⁴⁾	5 855 651	4 702 894	6 534 511	3 694 727	2 839 784	1 633	262 882	679 058	614 601	7 039	74.20, 90.03
	Umělecké vzdělávání	1 058 755	946 144	11 127 473	1 761 605	9 365 869	760	86 338	.	.	405	85.52
	Umělecká řemesla	890 168	786 274	776 365	331 988	444 377	1 299	13 621	1 839 771	3 014 733	1 196	odd. 14, 15, 16, 23, 25, 31, 32, 43 (část)
Sektor celkem		43 682 491	42 643 993	55 424 360	18 705 446	36 718 914	36 814	4 812 495	5 043 120	6 659 552	18 915	-
KULTURNÍ PRŮMYSLY	Film a video	16 326 357	15 654 239	20 535 178	11 745 825	8 789 353	1 288	1 243 576	22 263 116	12 748 596	2 666	59.11, 12, 13, 14, 77.22, 47.63 (část)
	Hudba	2 446 871	2 061 418	3 031 786	1 267 799	1 763 987	172	106 681	8 926 602	5 601 291	338	59.20, 47.63 (část) ³⁾
	Rozhlas	4 003 262	3 968 020	4 952 456	2 725 336	2 227 120	1 877	152 720	.	27 542	44	60.10
	Televize	24 185 934	21 733 026	29 920 544	14 202 664	15 717 880	4 167	2 322 891	56 985	3 128 111	126	60.20
	Knihy a tisk	40 307 467	35 379 127	30 187 619	16 226 199	13 961 420	10 987	1 608 309	16 335 460	11 930 340	16 938	58.11, 13, 14, 63.91, 74.30, 47.61, 62 ³⁾
Sektor celkem		90 932 894	81 105 790	92 068 011	47 082 873	44 985 138	19 285	6 076 012	47 582 162	33 435 880	20 995	-
KREATIVNÍ PRŮMYSLY	Architektura	28 672 520	24 747 260	27 202 517	14 926 558	12 275 959	7 236	1 079 791	134 013	69 723	23 354	71.11
	Reklama	78 112 911	73 144 869	67 826 358	44 913 858	22 912 499	12 854	2 434 050	12 020 784	13 151 203	14 733	73.11
	Design	4 179 316	3 604 656	3 725 928	2 564 994	1 160 934	865	193 116	191 609	211 672	3 473	74.10
	Sektor celkem	110 964 747	101 496 785	98 754 803	62 405 410	36 349 392	20 955	3 706 957	12 346 406	13 432 598	41 560	-
Správa a podpora kulturní činnosti	3 254 591	3 234 783	4 688 059	1 541 688	3 146 370	2 922	31 841	0	0	4063	84.11, 12 (část), 94.99.2	
KULTURA CELKEM	248 834 723	228 481 351	250 935 232	129 735 417	121 199 815	79 976	14 627 305	64 971 688	53 528 030	85 533	-	-

v tis. Kč

1) odhad na základě vlastních propočtů z údajů národního účetnictví
 2) za rozhlasevé vysílání (export) jsou k dispozici pouze individuální data, která nelze zveřejnit
 3) údaje za maloobchod se vztahují jen ke sloupcům 1 až 6
 4) bez designu a uměleckých řemesel

Tabulka 7a Zaměstnanost a mzdy v kultuře v roce 2020

POSKYTOVATEL	Organizace s převažující kulturní činností		Povolání kulturního charakteru	Povolání „ne-kulturního“ charakteru	Povolání kulturního charakteru prováděné v organizaci s převažující jinou než kulturní činností	Dobrovolníci	Neznámý charakter povolání	Počet zaměstnanců celkem	CELKEM	
	Povolání kulturního charakteru	Povolání „ne-kulturního“ charakteru							Mzdy v tis. Kč	Průměrná mzda v Kč
Historická památka	443	812	1 922	2 365	859 317	30 279
Muzeum a galerie	3 320	1 090	3 584	6 904	2 641 924	31 889
Archiv	2 203	2 203	863 862	32 677
Knihovna	5 326	1 423	593	5 919	1 976 459	27 826
Divadlo	2 931	1 561	4 329	7 260	2 717 926	31 197
Kulturní dům	1 782	2 064	1 823	3 605	1 082 049	25 013
Nakladatelství / vydavatelství	3 827	3 258	7 085	3 516 461	41 360
Film a video	1 288	1 288	511 376	33 086
Rozhlas	687	1 190	1 877	969 738	43 054
Televize	3 761	415	4 167	2 478 321	49 562
Organizace ochrany autorských práv a podpora kultury	165	463	463	190 302	34 252
Ostatní poskytovatelé	5 748	36 831	36 840	15 435 726	34 916
CELKEM	22 077	12 863	57 899	79 976	33 243 461	34 639

Tabulka 7b Zaměstnanost v kultuře podle kulturních oblastí v roce 2020 (s využitím Výběrového šetření pracovních sil)

OBLAST	Organizace s převážující kulturní činností		Povolání kulturního charakteru prováděné v organizaci s převážující jinou než kulturní činností ¹⁾	Počet pracujících osob celkem ²⁾	z toho		
	Povolání kulturního charakteru	Povolání „ne-kulturního“ charakteru			podnikatelé	zaměstnanci na prac. smlouvu či dohodu	z toho: zaměstnanci na plný úvazek
Kulturní dědictví	12 454	15 056	.	27 510	2 217	25 137	20 067
Scénické umění	10 273	7 232	.	17 505	6 412	11 092	9 359
Výtvarné umění	19 985	3 564	.	23 549	17 968	4 980	4 189
Periodický a neperiodický tisk	19 443	12 225	.	31 668	12 942	18 726	16 894
Audiovizuální a interaktivní média	11 904	4 683	.	16 587	4 487	12 099	10 122
Architektura	8 338	15 785	.	24 123	13 539	10 439	9 376
Reklama	7 243	20 091	.	27 334	12 416	14 535	12 861
Umělecké vzdělávání	12 170	3 017	.	15 187	2 691	12 430	9 215
Správa a podpora kult. činnosti ³⁾
Nezařazeno do žádné oblasti	.	.	42 473	42 473	15 833	26 485	23 153
CELKEM	101 810	81 653	42 473	225 936	88 505	135 923	115 236

1) Část vybraných povolání se prolíná různými kulturními oblastmi, a není proto možné s jistotou určit, do které oblasti spadají (např. herci mohou spadat jak do oblasti interpretačního umění v rámci svých divadelních aktivit, tak do oblasti audiovizuálních a interaktivních médií v rámci aktivit spojených s filmem či do oblasti reklamy). Proto nejsou kulturní povolání mimo kulturní organizace zařazena do konkrétní oblasti a jsou analyzována pouze jako celek.

2) Počet pracujících osob zahrnuje zaměstnance (na základě pracovní smlouvy či dohody), podnikatele (se zaměstnanci) a pomáhající rodinné příslušníky. Pomáhající rodinní příslušníci nejsou zahrnuti v podrobnějším členění.

3) Údaje o zaměstnanosti v rámci správních činností spojených s kulturou a činností organizací na podporu kultury nelze v čtyřmístném členění NACE z Výběrového šetření pracovních sil získat.

Tabulka 8 Zdroje a rozsah investic kulturního sektoru v roce 2020¹⁾

POSKYTOVATEL	Investice v kulturním sektoru	Zdroje investic				Z celkových investic		nehmotný majetek
		státní	ze zahraničí	z toho EU	vlastní a jiné	hmotný majetek	nehmotný majetek	
Historická památka	1 231 263	156 573	240 115	240 115	834 575	1 221 251	10 012	
Muzeum a galerie	1 363 038	1 190 796	456 645	451 165	0	1 297 267	65 771	
Archiv	176 635	108 464	0	0	68 171	170 955	5 680	
Knihovna	519 558	108 464	0	0	411 094	493 015	26 543	
Divadlo	678 957	507 964	828	828	170 165	666 783	12 174	
Koncertní sál (hudební tělesa a, folklórní soubory a festivaly)	66 174	64 066	0	0	2 108	66 091	83	
Kulturní dům	188 028	398 194	1 671	1 616	0	186 768	1 260	
Výstavní sál	16 800	5 890	101	101	10 809	15 435	1 365	
Rozhlas	152 720	0	0	0	152 720	125 966	26 754	
Televize	2 322 891	223 699	1	0	2 300 521	620 880	1 702 011	
Ostatní poskytovatelé	7 911 241	2 16 115	20 904	20 904	7 674 222	6 152 194	1 759 047	
CELKEM	14 627 305	2 778 895	720 265	714 729	11 128 145	11 016 605	3 610 700	

1) Zdroje investic se nemusí rovnat investičním výdajům v daném roce (investice nemusí být realizovány ve výši přijatých zdrojů)

Tabulka 9 Zahraniční obchod se zbožím a službami kulturního sektoru v roce 2020

v tis. Kč

OBLAST	EU		USA		Ostatní svět		CELKEM		
	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Saldo
Kulturní dědictví	929 196	777 529	18 230	98 355	8 260	697 317	955 686	1 573 201	-617 515
Scénické umění	1 026 580	501 314	66 166	101 657	475 859	854 046	1 568 605	1 457 017	111 588
Výtvarné umění	1 890 333	2 507 161	127 234	119 062	692 871	1 214 783	2 710 438	3 841 006	-1 130 568
Periodický a neperiodický tisk	13 298 624	8 077 614	257 886	287 879	2 778 950	3 564 847	16 335 460	11 930 340	4 405 120
Audiovizuální a interaktivní média	23 190 589	16 316 884	2 565 018	1 929 759	5 491 095	3 258 897	31 246 702	21 505 540	9 741 162
Architektura	90 529	65 836	275	1 132	43 209	2 755	134 013	69 723	64 290
Reklama	8 762 366	9 573 670	319 406	615 793	2 939 012	2 961 740	12 020 784	13 151 203	-1 130 419
Umělecké vzdělávání
Správa a podpora kulturní činnosti
CELKEM	49 188 217	37 820 008	3 354 215	3 153 637	12 429 256	12 554 385	64 971 688	53 528 030	11 443 658

Tabulka 10 Analytická tabulka základních ukazatelů sektoru kultury za rok 2020

OBLAST	Veřejné zdroje		Úroveň hospodaření		Hrubá přidaná hodnota		Zaměstnanci		Mzdy		Investice	
	v tis. Kč	podíl na sektoru (%)	stupeň soběstačnosti (%)	zisková marže (%)	v mil. Kč	podíl na sektoru (%)	počet	podíl na sektoru (%)	průměrná měsíční mzda v Kč	Index k průměrné mzdě sektoru	v tis. Kč	Podíl krytý dotacemi a granty (%)
Kulturní dědictví	18 459 840	39,5	38,3	x	12 124	10,0	19 196	24,0	29 843	86,2	3 469 594	70,8
Scénické umění	7 651 065	16,4	18,1	x	11 945	9,9	13 926	17,4	28 844	83,3	953 060	100,0
Výtvarné umění	147 993	0,3	109,8	16,0	4 445	3,7	3 797	4,7	22 323	64,4	469 619	6,4
Periodický a neperiodický tisk	67 313	0,1	99,8	13,1	13 961	11,5	10 987	13,7	36 166	104,4	1 608 309	1,9
Audiovizuální a interaktivní média	2 627 817	5,6	91,1	9,1	31 024	25,6	8 298	10,4	47 566	137,3	4 494 703	0,6
Architektura	-	-	108,7	12,3	12 276	10,1	7 236	9,0	39 751	114,8	1 079 791	3,0
Reklama	-	-	100,3	5,2	22 912	18,9	12 854	16,1	38 455	111	2 434 050	-
Umělecké vzdělávání	7 325 759	15,7	53,2	19,4	9 366	7,7	760	1,0	34 549	99,7	86 338	9,3
Správa a podpora kulturní činnosti a neznámá oblast	10 465 747	22,4	30,5	1,3	3 146	2,6	2 922	3,6	37 898	109,4	31 841	0,0
CELKEM	46 745 534	100,0	87,5	8,4	121 199	100,0	79 976	99,9	34 639	100,0	14 627 305	24,3
Kulturní sektor	33 573 289	86,1	41,7	6,8	36 719	30,3	36 814	46,0	28 849	83,3	4 785 495	72,3
Kulturní průmysly	2 695 130	7,0	94,9	11,0	44 985	37,1	19 285	24,1	41 071	118,6	6 103 012	1,0
Kreativní průmysly	11 368	0,0	102,7	7,3	36 349	30,0	20 955	26,2	38 437	111	3 706 957	1,1
Správa a podpora kulturní činnosti	2 694 055	6,9	30,5	1,3	3 146	2,6	2 922	3,7	37 898	109,4	31 841	-

Tabulka 11 Časové řady vybraných ukazatelů sektoru kultury za léta 2010–2020

OBLAST	2010	2013	2015	2017	2019	2020	Index 2020/2019 (%)	Index 2020/2010 (%)
Veřejné zdroje celkem v mil. Kč	36 283	34 644	34 282	35 789	43 046	46 746	108,6	128,8
Náklady celkem v mil. Kč	219 816	198 111	201 846	224 664	244 269	228 481	93,5	103,9
Výnosy celkem v mil. Kč	229 110	206 727	218 448	240 273	262 119	248 835	94,9	108,6
Stupeň soběstačnosti (v %)	87,1	85,7	87,9	89,5	90,3	87,5	96,9	100,5
Počet zaměstnanců v osobách	87 018	81 417	89 330	84 622	83 113	79 976	96,2	91,9
Průměrná hrubá měsíční mzda v Kč	24 406	24 431	25 966	27 643	32 835	34 639	105,5	141,9
Investice v mil. Kč	13 748	10 676	13 578	13 703	17 334	14 627	84,4	106,4
Hrubá přidaná hodnota v mlrd. Kč ¹⁾	86,1	81,4	89,5	95,1	122,8	121,2	98,7	140,8
Hrubý domácí produkt v mlrd. Kč ¹⁾	59,5	54,5	62,7	68,9	93,1	88,7	95,3	149,1
Podíl kultury na hrubé přidané hodnotě (v %) ¹⁾	2,4	2,23	2,16	2,1	2,35	2,34	99,6	97,5
Podíl kultury na HDP (v %) ¹⁾	1,50	1,34	1,36	1,37	1,61	1,56	96,9	104,0

1) využita výrobní metoda propočtu HDP; za rok 2020 odhad z předběžných dat

Tabulka 12 Počet vybraných poskytovatelů kulturních služeb v roce 2020

POSKYTOVATEL	Kulturní podniky a instituce celkem	v tom		
		státní	soukromé	ostatní
Historické památky	332	212	61	59
Muzea a galerie	470	375	53	42
Výstavní sály	243	98	74	71
Knihovny	5 295	5 295	0	0
Divadla	275	105	61	109
Hudební soubory	36	10	8	18
Rozhlas	44	2	42	0
Televize	126	11	115	0
Festivaly	266	68	45	153
Kulturní domy	544	475	31	38
Vydavatelé neperiodického a periodického tisku	826	91	648	87
CELKEM	8 457	6 742	1 138	577

Tabulka 13 Relativní vyjádření výkonu poskytovatelů kulturních služeb v naturálních ukazatelích v roce 2020

POSKYTOVATEL	Počet návštěv kulturních zařízení na 10 tis. obyvatel	Počet vydaných titulů / náklad neperiodických publikací, audioknih, e-knih	Počet vysílacích hodin na 1 držitele vysílací licence	Index návštěvnosti 2020/2019 (v %)
Historické památky	6 966	x	x	49,6
Muzea a galerie	6 424	x	x	46,6
Knihovny	12 234	x	x	59,1
Výstavní sály	1 007	x	x	44,7
Kína	5 967	x	x	34,8
Divadla	2 942	x	x	36,2
Koncertní sály (soubory a festivaly)	2 363	x	x	54,1
Nakladatelství a vydavatelství	0	14 117 / 35 004 499, 253 146, 311 389	x	81,5 (tituly), 92,0 (náklad)
Rozhlas	0	x	15 810	110,2
Televize	0	x	11 562	101,9
Kulturní domy	3 687	x	x	33,0
CELKEM	41 590	14 117 / 35 004 499, 253 146, 311 389	12 661	45,4¹⁾

¹⁾ zahrnuje pouze návštěvnost